

HALKA AÇIK ÖĞRETİLER

Daniel Quinn

Çeviren: Didem Ak

DHARMA YAYINLARI 2004

İÇİNDEKİLER

Büyük Unutuş
Kaynayan Kurbağa
Değerlerin Çöküşü
Nüfus: Bir Sistemler Yaklaşımı
Büyük Anımsama

yabanil

SAMİZDAT

yabanil.net

Büyük Unutuş

Her dinleyici kitlesi ve her bir dinleyiciye ailelerimizden aldığımız ve çocuklarımıza devrettiğimiz kültürel bilincin kesin olarak uygarlığımızın olduğu bin yılda, kültürümüzde Büyük Unutuş üzerine kurulu olduğunu göstererek başlamalıyım. Uyarlığımızın olduğu bu bin yılda neler oldu? Olan, neolitik çiftçi toplulukların köylere, köylerin kentlere, kentlerin büyük krallıklara dönüşmesiydi. Bu olayları, işçi sınıfının gelişmesi, bölgesel ve bölgeler arası ticaret sisteminin oluşması ve ticaretin ayrı bir iş olarak kurulması izledi. Tüm bunlar olurken unutulmuş şey, bunların hiç olmadığı bir zamanın yaşandığı gerçeği idi. Bu zamanda insan yaşamı, hayvan üretimi ve tarım yerine, avlanma ve topma ile sürüyor, köy, kasaba ve krallıklar düşünce ötesinde kalıyor, kimse çömlek ya da sepet yapıcı veya metal işçisi olarak çalışmıyor, ticaret resmi olmayan ve sıradan bir şey olarak görülüp bir yaşam tarzı olarak algılanmıyordu.

Unutuşun gerçekleşmesine şaşmamalı. Aksine, unutmamak zor olmalı. Avcı, toplayıcı geçmişimizle ilgili anılara, onları yazılı saklayabilmek için beş bin yıl sadık kalabilmemiz gerekirdi.

İnsanlık tarihini yazabilene kadar, kültürümüzün kökeni çok eski olaylar haline geldi, ama bu onları düşünülemez kılmaz. Aksine bu olaylar basit manalar çıkarılarak düşünülemez. Günümüz krallık ve imparatorluklarının geçmişe göre daha kalabalık ve büyük oldukları açıktır. Günümüz zanaatkarlarının da geçmişe göre daha bilgili ve yetenekli oldukları açıktır. Günümüz ticaret mallarının geçmişe göre daha fazla oldukları da açıktır. Bunu anmak için fazla zeki olmaya gerek yok. Çünkü zamanda geriye döndüğümüzde, nüfus neni ile kentlerin daha ufak, işçiliğin daha ilkel ve ticaretin daha gelişmemiş olduğunu görür. Gerçekte yeterince geriye döndüğümüzde, kentsiz, işçisiz ve ticaretsiz bir başlangıç bulacağımız çok açık.

Farklı teori olmadığı için insan ırkının orijinal erkek ve kadından oluşan tek bir insan çifinden ortaya çıktığını düşünmek mantıklı, hatta kaçınılmazdı. Bu varsayımda mantıksızlık yoktu. Orijinal erkek ve kadının varlığı ilahi yaratım gerçeği karşısında durmuyordu. Belki her şey böyle başladı. Belki dünyanın başlangıcında bir kadın ve bir erkek, bir boğa ve bir inek, bir koç ve bir koyun ve diğerleri vardı. Bu noktada kim daha iyi bilebilir? Kültürel atalarımız tarım devrimi ile ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Tüm bilebildikleri, tıpkı bir geyiğin otlayarak varolması gibi insanın da çiftçilikle varolduğu idi. Onların görüşüne göre tarım ve medeniyet, düşünmek ve konuşmak kadar insana özgü idi. Avcı toplayıcı geçmişimiz sadece unutulmamış, artık düşünülemez hale gelmişti.

Büyük unutuş, entelektüel yaşamımıza en başında işlenmişti. Bu işlenme Mısır, Sümer, Asur, Babil, Hindistan ve Çin'de sayısız yazıt ve daha sonra İsrail'de Musa, Samuel ve Elijah, eski Roma'da Fabius Pictor ve Cato, Çin'de Ssu-ma T'an ve oğlu Ssu-ma Ch'i-ye ve sonra Herodotus, ve Xenophon tarafından yapıldı. (Anaximandros her şeyin formsuz maddeden oluştuğunu ve erkeğin balıksı atalarından oluştuğunu söylese de , tıpkı diğerleri gibi büyük unutuşun farkında değildi.) Bunlar İsaiah ve Jeremiah, Konfüçyüs ve Buda, Tales ve Heraklitus'un öğretmenleriydi ve onlar da İsa, Lao-tazu ve Socrates, Platon ve Aristoteles'in ve onlar da Aquinolu Thomas ve Bacon ve Galileo ve Newton ve Descartes'ın öğretmenleri idi. Her biri işlerinde büyük unutuşu barındırarak tarih, felsefe ve teolojide yer alan her metinde bunu sorgulanamaz hale getirdiler.

Şimdi umarım çoğunuz okullarda niçin Büyük Unutuş ile ilgili tek bir kelime bile duyduğınızı bilmek için sabırsızlanıyorsunuzdur. Bunu sorguluyorsanız, bilmenizi isterim ki bu hayati soru bu gezegendeki türlerimizin geleceği için önemlidir.

Büyük Anımsama

Büyük Unutuş'ta unutilan Őey, insanların diğer türlerden evrimleŐtiđi değildi. Paleolitik ya da mezolitik insanların evrim geğerirdiklerini dűŐünmek için en ufak bir neden yok. Unutilan Őey, tarım öncesi insanların tamamen farklı bir Őekilde yaŐadıklarıydı.

Bu Büyük Unutuş'un niçin evrim teorisi geliŐiminde yer almadığını açıklar. Evrimin gerekte bununla bir ilgisi yoktur. Büyük Unutuş'u ortaya çıkaran paleontoloji idi ve bunu evrim teorisi olmadan da baŐarırdı. Bunu, uygarlık baŐlangıcından, ilk ekilen üründen çok çok zaman önce insanın var olduğunu açıkça ortaya koyarak yaptı.

Paleontoloji, insanlık, tarım ve uygarlığın aynı zamanda ortaya çıktığı fikrini çürüttü. Tarih ve arkeoloji, tarım ve uygarlığımızın yalnızca birkaç bin yıllık geđermiŐi olduğunu gösterirken, paleontoloji insanlığın milyonlarca yıl öncesine dayandığını, insanın çiftçilik yaparak ve uygarlık inşa ederek doğmadığını kanıtladı. Paleontoloji bizi insanların tamamen farklı bir Şekilde, toplayıcı ve evsiz konar göçer olarak doğduğu sonucuna varmız için zorladı ve Büyük Unutuş'ta unutilan Şey de buydu.

Kültürümüzün kurucu dűŐünürleri , insanların milyonlarca yıl öncesinden beri bu geze-gende tarım ve uygarlık olmaksızın gayet iyi biçimde yaŐadıklarını bilselerdi, neler yazarardı merak ediyorum. Tek varabildiğim sonuç, entelektüel tarihimizin Őu anda kütüphanelerde var olandan tamamen farklı olacağıdır.

Ancak iŐte insan tarihinin en ŐaŐırtıcı olaylarından biri: Onsekizinci, ondokuzuncu ve yirnci yüzyıl dűŐünürleri sonunda kültürümüzde yer alan dűŐünce biçiminin tamamen yalđı üzerine kurulduđunu kabul ettiklerinde, kesinlikle hiçbir Őey olmadı.

Hiçbir Őeyin meydana gelmediğini fark etmek pek kolay değil. Bu dűŐünürlerin yaptığı kayda değer Őey de bu: Hiçbir Őey. Açık olarak bir Őey yapmayı umursamadılar. Kültürümüz kurucuları olan dűŐünürleri yeniden incelemeyi ve kökleri hakkında gerđerleri bilselerdi ne yapacaklarını araŐtırmayı umursamadılar. Korkarım gerđer Őu ki, inandığımız Őeylerin deiŐmesini istemediler. Unutmaya devam etmek istediler... ve yaptıkları da bu oldu.

Elbette bazı itiraflara zorlanmıŐlardı. Artık insanların çiftçi olarak doğduğlarını öğretmeyi sürdüremezlerdi. Tarımın çok yeni bir gelişme olduğu gerđerini kabul etmek zorunda kalılar. Kendi kendilerine, "Peki, o zaman bunu bir devrim olarak görelim, Tarım Devrimi," dediler ve bu en kötü dűŐünceydi, ancak kim onlarla tartıŐabilirdi ki? Tüm olanlar utanç vericiydi ve onlar bunu böylesine bir etiketle gizleyebildikleri için memnunnardı. Böylece Tarım Devrimi ortaya çıkarılarak, yıllarca yinelenecek yeni bir yalan yaratıldı.

Tarihçiler insanların gerçek geçmişini öğrendiklerinde rahatsız olmuşlardı. Tüm disiplinleri, dünya görüşleri her şeyin birkaç bin yıl önce insanın ortaya çıkıp hemen ardından tarım ve uygarlıkların kurulduğunu öğreten kişilerce şekillendirilmişti. Tarih buydu, birkaç bin yıl önce çiftçi insanların birkaç bin yıl içinde toplu hayata geçip köyler kurması ve köylerin krallıkları oluşturmasıydı. Önemsenen buydu ve hak edilen, önesindeki milyonlarca yıl unutulmuştu.

Tarihçiler bu kalan parçaya dokunmadılar ve bunun için öne sürdükleri neden de bunu incelemeye gerek olmadığı düşüncesiydi... Çünkü bu tarih değildi. Bu yeni bulunan, tarih öncesi bir dönemdi. İşte kurtuluşları bu oldu. Bırakın bu dönemi gerçek tarihçiler değil, daha düşük nitelikliler, yani tarih öncesi ile ilgilenenler incelesin. Bu sayede tarihçiler Büyük Unutuş'u onayladılar. Bakmaya değmez bir dönem... Hiçbir şeyin olmadığı koskoca bir dönem...

Büyük Anımsama bu yolla önemli bir hal aldı. Kültürümüzün entelektüel gardiyanları – tarihçiler, felsefeciler, teologlar- bu konuda bir şey duymak istemediler. Disiplinlerinin tüm kökleri Büyük Unutuş'a dayanıyordu ve bu kökleri yeniden incelemek istemediler. Büyük unutuş'un sürmesinden son derece memnun kaldılar. Bugün çocuklarımıza sunduğumuz dünya görüşü yüz yıl önce sunulandan farklı değil. Farklılıklar yüzeysel. Çocuklarımıza innliğin sadece birkaç bin yıl önce başladığını öğretiyoruz. Çocuklarımıza insanlığın uygarlık olduğunu öğretmek yerine, tarihin uygarlıktan ibaret olduğunu öğretiyoruz. Ama herkes bunların aynı söylem olduğunu biliyor.

Bu yolla beşeriyet tarihi tam olarak kültürümüz tarihine indirgenerek, geriye kalan yüzde doksandokuzu gözardı edildi.

Tarım Devrimi Mitolojisi

Dünyanın evrenin hareketsiz merkezi olduğu düşüncesi binlerce yıldır insanlığın kabul ettiği bir tezdi. Kendince zararsız olan bu düşünce, binlerce yanlışla yol açarak evren hakkında anlayışımızı oluşturdu. Okullarda öğrendiğimiz ve çocuklarımıza öğrettiğimiz Tarım Devrimi düşüncesi de kendince aynı şekilde zararsız görünüyor. Ancak o da binlerce yanlışla yol açarak bu gezegende olanlar hakkındaki anlayışımızı oluşturuyor.

Bir fındık kabuğuna sığabilecek Tarım Devrimi'nin anafikri, insanların toplayıcılıktan vazgeçerek tarımı seçtikleri düşüncesine dayanıyor. Bu kavram iki önemli noktayı yanlış yönlendiriyor: İlki toplayıcılık gibi tarımı da tek bir şey olarak göstermesi ve ikincisi ise bu tek şey olan tarımın her yerde aynı zamanda sevgiyle kucaklandığını belirtmesi. Bu ilk yolda o kadar küçük bir doğruluk payı var ki, buna değinmeyecek ve diğerini açıklayacağım:

On bin yıl önce bizim özel tarım biçimimizin Yakındoğu'da oluşmasından önce, dünyada birçok farklı tarım biçimi yer alıyordu. Bizim tarzımızı totaliter tarım olarak adlandırıyorum, çünkü tüm yaşam biçimlerini insan gıdası olarak görüyor. Bu tarz ile inanılmaz besin stoku oluşturularak hızlı nüfus artışı sağlandı. Bu hızlı nüfus artışı da yoluna çıkan diğer tarzları yok eden bir coğrafi yayılmaya yol açtı. Bu yayılma ve diğer yaşam tarzlarının yok edilmesi, duraksamadan bin yıl devam ederek sonunda onbeşinci yüzyılda Yeni Dünya'ya ve günümüzde Afrika, Avustralya, yeni Gine ve Güney Amerika'ya ulaştı.

Kültürümüz düşünürleri, yaptığımız şeyin gerçekte tüm dünyada başından beri yaptıkları şey olduğunu düşündü ve ondokuzuncu yüzyıl düşünürleri böyle olmadığını kabullenmeye zorlandığında, bu yaptığımızın son on bin yıldır tüm dünyada yapılan bir şey olduğunu düşündüler. Kolaylıkla daha iyi bilgiler almaya çalışabilirlerdi, ama belli ki bu, uğraşmaya değmez bir konuydu.

Doğu ve Batı

Doğu'nun Batı'dan derin bir boğazla ayrıldığı bilgisi, kültürel mitolojimizin değişmez bir parçası olmuştur. Bu nedenle insanlar Doğu ve Batı'dan tek bir kültür olarak söz ettiğim zaman beni anlayamazlar. Doğu ve Batı, aynı anne babaya sahip ikizlerdir, ancak birbirlerine baktıklarında gördükleri farklılıklar karşısında hayrete düşer, biyolojik izler gibi benzerlikleri gözardı ederler. Aralarında var olan köklü kültür benzerliğini fark etmek için benim gibi dışarıdan bakmak gerekir.

Kültürümüz insanları, Batı ve Doğu, bunu totaliter tarımla yaparlar ve başından beri de böyle yapmışlardır. Son on bin yıldır Doğu ve Batı, kültürlerini totaliter tarım üzerine inşa etmişlerdir.

Totaliter tarım, yaşamak için gerekenden fazlasını almaktır. Bu gezegende gelişen en zahmetli yaşam tarzının kaynağıdır. Bir çok dinleyici için hayret uyandırıcı görünse de bizim kültürümüz dışında kimse yaşamak için bu kadar çok çalışmıyor. Geçmiş kırk yılda bu öylesine net belirlenip yazılmıştır ki, hiçbir yerde aksini iddia edebilecek bir antropologa rastlayamazsınız.

Benim inancıma göre, bu yaşam tarzının işçiliği Doğu ve Batı insanlarına başka bir özdeşlik daha sağlamıştır: Bu, ruhsal görünüşlerindeki özdeşliktir. Doğu ve Batı'nın kocaman bir boğazla ayrıldığını düşünmek ortak bir görüş olmasın karşın, benim için ikisi de aynıdır, çünkü ikisi de insanların kurtarılması gerektiği gibi garip bir düşünceye derinden bağlıdırlar. Son yıllarda, Batı dinlerinin kurtarıma renkleri Beat, Hippi ve New Age pazarlar nedeniyle zayıflamış görünebilir, ama doğal yerleşim alanlarında orijinal halleri net olarak görülmektedir.

Doğu ve batıda kurtarıma fikrinin sonu ve anlamının farklı olduğu tartışılmaz, bunlar dünyanın her yerindeki tüm kurtarıcı dinlerde farklılık göstermektedir, bu nedenle bu dinler birbirinden ayrı tutulabilir. Ana gerçek şudur ki, Doğu ya da Batı veya dünyanın herhangi bir yerinde bir yabancıya yaklaşıp, "Bırak sana nasıl kurtarılacağını göstereyim," dediğinde seni anlayacaktır.

Yakın Tarihin Hiçliği

Kültürümüzün kurucu düşünürleri geçmişe baktıklarında, tarım öncesinde hiçbir şey görmediler. Görmeyi beklemedikleri de zaten buydu, ki onlara göre balık su olmadan nasıl var olamaz ise, insan da tarım öncesinde var olamazdı. Onlara göre tarım öncesi insanını incelemek, hiç kimseyi incelemek anlamında idi.

Ondokuzuncu yüzyılda tarım öncesi insanını inkar etmek mümkün olamayacak bir aşamaya geldiğinde, kültürümüz düşünürleri atalarının düşüncelerini yıkmak istemeyerek tarım öncesi insanını incelemeyi, kimseyi incelemeyerek gerçekleştirdiler. Tarım öncesi insanların tarihsiz yaşadıklarını söyleyemeyeceklerini biliyorlardı, bu nedenle de onların tarih öncesinde yaşadığını söylediler. Eminim tarih öncesinin ne demek olduğunu biliyorsunuz. Bu bir bakıma su öncesi gibidir ve hepimiz su öncesinin ne anlama geldiğini bilirsiniz. Su öncesinde balıkların susuz yaşamaları gibi, tarih öncesi insanları da tarihsiz yaşamışlar anlamına gelir.

Sürekli üzerinde durduğum gibi, kültürümüz kurucu düşünürleri insanın tarımcı olarak dünyaya geldiğini ve medeniyet yapıcı olduğunu benimsemişlerdi. Ondokuzuncu yüzyıl düşünürleri bunun ötesine geçmeye zorlandıklarında yaptıkları şu oldu: İnsan tarımcı ve medeniyet yapıcı olarak doğmamış olabilir, ama yine de tarımcı olmak ve medeniyet yapmak için dünyaya gelmişti. Başka bir deyişle, tarih öncesi olarak adlandırılan bu kurgu insan, kültürel bilincimize çok çok yavaş bir başlangıç olarak tanıtılmış ve tarih öncesi de insanların çok çok yavaş bir şekilde tarımcı ve medeniyet yapıcı olmasının bir kaydı olarak kabul edilmiştir. Bunu kanıtlamak için küçük bir ipucuna ihtiyacınız olursa tarihöncesi insanların “Taş Devri” insanı olarak anılmasını bir düşünün. Bu sınıflandırma, ondokuzuncu yüzyıl insanına göre, taşların “acınacak durumdaki” atalarımız için gazete ve lokomotif kadar önemli olduğunu bir an bile düşünmeyenler tarafından yapılmıştır. Tarihöncesi insanlar için taşların ne kadar önemli olduğu konusunda fikir sahibi olmak isterseniz Yeni Gine ya da Brezilya’da modern “Taş Devri” kültürlerini ziyaret edin; orada taşların, insanların yaşamları için zamkın, bizim için yaşamsal olduğu kadar önemli olduğunu görürsünüz. Elbette her dönem taşları kullandılar –bizim de yapıştırıcıyı kullanmamız gibi– ama onları “Taş Devri” insanı olarak adlandırmak bizi “Yapıştırıcı Devri” insanları olarak adlandırmak kadar anlamsız olacaktır.

Tarım Devrimi Mitolojisi (devam)

En başlarda kültürümüz düşünürleri insan gelişimini şu şekilde açıklıyorlardı:

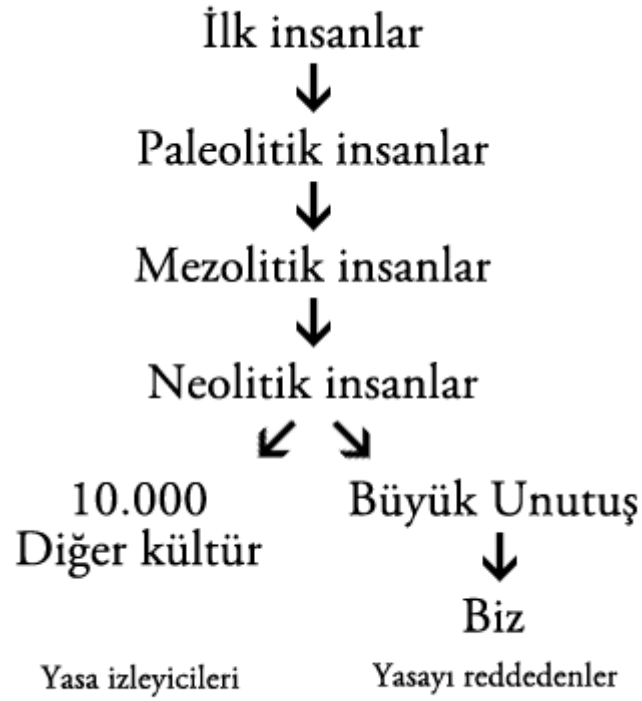

Ondokuzuncu yüzyıl düşünürleri ise bunu şu şekilde geliştirdiler:

Doğal Olarak Tüm İnsan Tarihinin “Biz”e –bizim kültürümüz insanına- ulaşmaya çalıştığına inanmakta duraksamadılar ve o günden beri okullarımızda öğretilen de bu. Ne yazık ki bu noktada varılan birçok sonuç öylesine yanlış gerçekler yarattı ki, tepsi şeklindeki dünyayı savunan deliller gibi entelektüel devler yaratıldı.

Dünyada tek insanın bizim kültürümüz insanı olmadığı gerçeğini kabul etmeye başlarsanız, ortaya çıkan görünüm şöyle olur:

Bu şema, insanlıkta bizim düşündüğümüz Batı ve Doğu ayrımından çok daha derin bir ayrımı gösterir. Burada Büyük Unutuş'u deneyimleyen ve deneyimlemeyen insanların ayrımını görürüz.

Sınırlı Rekabet Kuralı

Büyük Unutuş boyunca kültürümüz insanları “vahşi” yaşamın “orman yasası” olarak bilinen, “öl ya da öldür” gibi tek bir acımasız kural ile yönetildiğine inandılar. Son yıllarda tahmin etme yerine inceleme yöntemi sayesinde etolojistler bu “öl ya da öldür” yasasının kurgu olduğunu keşfettiler. Gerçekte evrensel olarak gözlemlenen bir yasalar sistemi “ormanın” sakinliğini sağlıyor, türleri ve hatta bireyleri koruyarak topluluğun bir bütün olarak iyi olmasını destekliyor. Bu yasalar sistemi diğer adların yanı sıra, barışçı yasa, sınırlı rekabet yasası ve hayvanlar etiği olarak adlandırılır.

Sınırlı rekabet yasası kısaca şudur: Kapasitenin sonuna kadar rekabet edebilirsin, ama yine de rakiplerini avlayamaz, besinlerini yok edemez ya da besine ulaşmalarını engelleyemezsin. Başka bir deyişle rekabet edebilirsin, ancak rakiplerine savaş açamazsın.

Üreme yeteneği açık olarak biyolojik başarı için ilk gerekli olan şeydir ve her türün bu ana düşünce ile varolduğundan emin olabiliriz. Aynı şekilde sınırlı rekabet yasası da biyolojik başarının ilk gerekliliğidir ve her türün bu yasayı izleyerek var olduğundan emin olabiliriz.

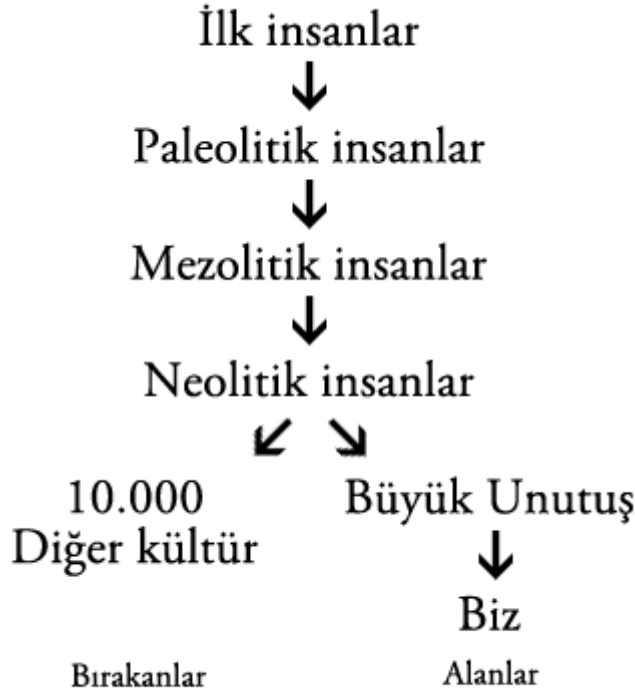
İnsanlar da sınırlı rekabet yasasını izleyerek var oldular. Bu, biyolojik olarak diğer tüm türler gibi yaşadıklarını, kapasitelerinin sonuna kadar rekabet ettiklerini, ama rakiplerine savaş açmadıklarını söylemenin başka bir şekli. Yasayı izleyerek var oldular ve bu, yaklaşık on bin yıl öncesine, Yakındoğu’da tek bir kültür insanlarının, yasanın aksine rakiplerini avlayarak, besin kaynaklarını keserek veya besine ulaşmalarını engelleyerek rakiplerine savaş açan bir tarım şekli yaratmasına kadar böyle sürdü. Bu bizim kültürümüzde Doğu ve Batı’da yaşanan ve başka bir yerde olmayan tarım şeklidir.

Alanlar ve Bırakanlar

Sonunda “kültürümüz insanları” ve “diğer kültürlerin insanları” diye tanımladığımız bu karmaşık ve puslu anlatımlardan kurtulabileceğimiz bir noktaya geldik. “Yasayı izleyenler” ve “Yasayı reddedenler” tanımıyla da devam edebiliriz ancak bu insanları tanımlamak için bir arkadaşım onlara, “Alanlar” ve “Bırakanlar” adını vererek daha basit bir yol buldu. Bulduğu isimleri şöyle açıkladı: “Bırakanlar yasayı izleyerek dünyanın yönetimini tanrıların ellerine bırakanlar, Alanlar ise yasayı reddederek dünyanın yönetimini kendi ellerine alanlardır. Bu terminolojiden tatmin olmamıştı ve ben de tam olarak memnun değilim, ancak bugüne kadar daha iyi bir tanım bulamadığım için, bir anlam ifade ediyorlar.

Burada atlanmaması gereken önemli nokta, Bırakanlar arasında kültürel sürekliliğin devam ettiği ve bu sürekliliğin türümüz başlangıcına, üç milyon yıl öncesine kadar uzandığıdır. Homo habilis, Bırakan olarak doğmuştu ve aynı yasa günümüzde Brezilya Yanonami’leri, Kalahari Bushmen’leri ve dünyanın her yerindeki gelişmemiş bölgesinde, yüzlerce aborijinal insan tarafından izlenmektedir.

Büyük Unutuş’ta durdurulan, temel olarak bu süreklilikti. Başka bir deyişle, bizi üç milyon yıldır koruyan yasayı reddettikten ve kendimizi biyolojik topluluğun geri kalanıyla düşman kıldıkta sonra, böyle bir yasanın var olduğunu tamamen unutarak dışlanmışlığımızı sindirdik.

İyi ve Kötü Haber

Beni biraz tanırsanız birçok kötü adla anıldığımı da bilirsiniz. Bunun nedeni iyi haberlerim, yani uzun zamandır duymadığınız kadar iyi haberlerim olduğudur. İyi haber getirmenin beni bir kahraman yapacağını düşünebilirsiniz, ancak durumun böyle olmadığına inanın. Kültürümüz insanları kötü haberlere alışkındır ve hep kötü haber bekler. İyi haberlere devam etmeden önce izin verin insanların her zaman duymaya alışkın olduğu kötü haberleri netleştireyim.

Kültürümüz insanı bu gezegenin kamçısıdır ve yalnızca birkaç bin yıl önce felaket getirmek için doğmuştur.

İnanın bunları söyleyerek dünyanın her yerinde alkışlara tutulabilirim. Ama burada verdiğim haber çok daha farklı:

İnsan birkaç bin yıl önce doğmamıştı ve felaket getirmek için dünyaya gelmemişti.

Ve işte bu nedenle eleştiriliyorum.

İnsan MİLYONLARCA yıl önce doğmuş ve kartallar veya aslanlardan daha zalim değildi. Dünya ile “barış içinde” yaşadı... Hem de “milyonlarca yıl.”

Bu, insanın bir zamanlar aziz olduğu anlamına gelmiyor. Dünyada Buda gibi dolaştığı anlamına da gelmiyor. Bu bir sırtlan veya köpekbalığı ya da yılan kadar zararsız yaşamış olduğu anlamına geliyor.

Dünyanın felaketi olan “insan” değil, tek bir kültürdür. Binlerce kültür arasında sadece tek bir kültür, “bizim” kültürümüz.

Ve işte verdiğim iyi haber:

Kurtulmak için “insanlığı” değiştirmemiz gerekmiyor. Sadece bu tek kültürü değiştirmemiz gerekiyor.

Bunun kolay bir görev olduğunu söylemiyorum ama en azından olanaksız değil.

Dinleyicilerin Soruları

Soru: Din adamlarının “düşüş” dediğinin, bizim kültürümüz olduğunu mu söylüyorsunuz?

Yanıt: Tam olarak yaptığım şey bu. Bu iki olay arasındaki benzerliklerden –ikisinin de tarımın doğuşu ile bağlantılı olduğu ve ikisinin de dünyanın aynı bölgesinde var olduğu gerçeği- elbette uzun zamandır söz ediliyor. Ancak ikisini tek bir olay olarak tanımlama zorluğu, “düşüş”ün ruhsal bir olay olarak görülmesi ve kültürümüzün doğuşunun ise teknolojik bir olay olarak algılanmasından kaynaklanmaktadır. Korkarım başka bir zaman buraya gelip sizinle bu teknolojin derin manevi dallarını tartışmamız gerekecek.

S: İnsanların kültürümüz öncesinde dünyayla barış içinde yaşadıklarını söylediniz. Ancak son kanıtlara göre toplayıcı atalarımızın, bir çok türü tamamen yok edene kadar avladıkları ortaya çıkmadı mı?

Y: Sanırım hala birkaç dakika önce söylediklerimi tekrar edebilirim. İnsan dünya ile barış içinde yaşadıkça, “bu, dünyada Buda gibi dolaştığı anlamına gelmiyor. Bu, bir sırtlan veya köpekbalığı ya da yılan kadar zararsız yaşadıkça anlamına geliyor,” demiştim. Dünyada ne zaman yeni bir tür var olmaya başlasa, yaşam topluluğunda düzenlemeler oluşur ve bazı düzenlemeler bazı türler için ölümcül olabilir. Örneğin kedi ailesinin güçlü avcıları binyıllarca önce var olduğunda, bu olayın düzenlemeleri yaşam topluluğunda deneyimlendi. Bazı türler, kedilerin avladığı kadar çabuk çoğalamadıkları için yok oldu. Bazı kedilerin rakipleri de yok oldu, çünkü rekabet edemiyorlardı. Yeterince hızlı veya güçlü değillerdi. Bu yok olma ve var olmalar aslında evrimin sonucudur.

Mezolitik dönem insanı olan avlar, mamutları yok edene kadar avlamış olabilirler, ama bunu kesinlikle bizim çiftçilerimizin sadece onlardan kurtulmak amacıyla sırtlan ve kurtları avladığı gibi politik bir karar olarak uygulamadılar. Mezolitik avcılar dev geyikleri de yok etmiş olabilirler, ama bunu kesinlikle fildişi avcılarının filleri avladığı gibi duygusuzluğumuz nedeniyle yapmadılar. fildişi avcıları her avın bu türü yok etmeye bir adım daha yaklaştırdığını gayet iyi bilirken Mezolitik avcılar dev geyiklerle ilgili böyle bir şeyi düşünemezlerdi.

Akılda tutulması gereken şey şu: Totaliter tarımın politikası istenmeyen türleri yok etmektir. Eski toplayıcılar herhangi bir türü yok etmişlerse bunu kendi besin kaynaklarını yok etmek için yapmadıkları kesindir!

S: Tarım, kıtlığa bir çözüm olarak ortaya çıkmadı mı?

Y: Tarım, kıtlık için işe yaramayan bir çözümdür. Kıtlığa ekim yaparak çözüm bulmanın, düşen bir uçakta paraşüt dikmek gibi bir çözümden farkı yoktur. Tarımın kıtlığa bir çözüm olarak ortaya çıktığını söylemek, sigaranın akciğer kanserine bir çözüm olarak ortaya çıktığını söylemekten farksızdır. Tarım kıtlığı yok etmez, yaratır – kıtlığın ortaya çıkması için ortam yaratır. Tarım, daha çok insan aynı alanda, o alanın taşıyabileceğinden fazla insanın yaşamasına olanak tanır ve kıtlık bu nedenle oluşur. Örneğin tarım Afrika'da çoğalan nüfusun bölge kaynaklarını yok etmesine neden olmuştur ve bu insanlar şu anda bu nedenle açlık çekiyorlar.

Kaynayan Kurbağa

Sistemlerin düşünürleri bize kaynayan kurbağa fenomeninde belirli insan davranışları üzerinde yararlı metaforlar sağlamıştır. Fenomen şudur: Kurbağa bir tencere kaynar suya attığınızda elbette dışarı çıkmak için çaba harcayacaktır. Ama kurbağayı ılık bir tencere suya koyup suyu kaynatmaya başlarsanız orada sakin bir şekilde yüzmeye devam edecektir. Su zamanla ısındığında, kurbağa sanki sıcak bir banyoda gibi kısa sürede yüzünde bir gülümsemeyle kendini, kaynayarak ölüme bırakacaktır.

Hepimiz kaynayan suya atılan kurbağaların hikayesini biliriz. Buna uygun düşen kültürel örnekler de mevcuttur. Yaklaşık altı bin yıl önce Eski Avrupa'nın tanrıçaya tapan toplumları, Marija Gimbutas'ın "Höyük Dalgası" olarak adlandırdığı kaynayan kültürümüze atılmış, çıkmaya çalışmış ancak zamanla batmış toplumlardır. Kuzey Amerika Yerlileri 1870'lerde kaynayan kültürümüze atılarak farklı bir örnek oluşturmuş, yirmi yıl boyunca sudan çıkmaya çalışmış, ama sonunda onlar da batmışlardır

"Gülümseyerek kaynayan kurbağa" fenomenine zıt bir örnek kültürümüzce yaratılmıştır. Kazzana girdiğimizde su harika bir sıcaklıktaydı, bana kimse bunun ne zaman olduğunu söyleyebilir mi?

Boş yüzler.

Size zaten söylemiştim, ancak farklı bir şekilde yine soracaksınız. Biz ne zaman biz olduk? Biz kavramı ne zaman ve nerede başladı. Anımsayın Doğu ve Batı, tek yumurta ikizleri. Nerede ve ne zaman?

elbette ki Yakındoğu'da, on bin yıl kadar önce başladı. Burası bizim özel, belirleyici tarım biçimimizin doğduğu ve bizim biz olmaya başladığımız yer. Burası bizim kültürel doğum yerimiz. Burası bizim ılık ve hoş suya girdiğimiz yer: Yakındoğu, on bil yıl önce.

Su zamanla ısınmaya başlayınca kurbağa hoş bir ısı haricinde bir şey hissetmez ve gerçekte de hissedilecek tek şey de budur. Suyun tehlikeli şekilde ısınması için uzun zaman geçmiştir ve bizim kendi tarihimiz de bunu ortaya koyar. Tarihimizin yarısı boyunca, ilk beş bin yıl, tehlike izi neredeyse yoktu. O zamanın teknolojik yenilikleri, kasabaların kalbini merkez alan sakin bir hayat sunuyordu: Güneşte kurutulan tuğlalar, ateşte hazırlanan kap kakak, örülen giysiler ve diğerleri... Ancak zamanla tehlike izleri tencere dibindeki minik kabarcıklar gibi baş göstermeye başladı. Tehlike işareti olarak ne aramalıyız? Toplu intiharlar? Devrim? Terör? Elbette ki hayır. Bunlar çok daha sonra, su aşırı ısınınca ortaya çıktı. Beş

bin yıl önce su henüz ılıktı insanlar birbirlerine gülümseyerek, “bu ne kadar harika değil mi,” diyorlardı.

Kazanın altında yanan ateşi tanımlayabilirseniz, tehlikeli işaretlerini de nerede bulabileceğinizi bilirsiniz. En başından söz ettiğimiz bölgede yanıyordu ve beş bin yıl sonra hala orada yanmaktaydı... ve bugün de hala aynı yerde yanmaya devam ediyor. Bu bizim devrimimizin büyük ısıtan elementi. Bu bir temel. Bu, başarının vazgeçilmez unsuru, tabii buna başarı denirse.

Konuşun! Biri bana neden söz ettiğimi söylesin!

Şuradaki bey bana, “Tarım, tarım,” diyor.

Hayır tarım değil. Tarımın özel bir şekli. Kültürümüzün on bin yıl öncesindeki temellerinden günümüze kadar uzanan ve sadece bizim kültürümüz temelinde yer alan özel bir tarım biçimi. Bizi biz yapan tarzımız. Bu gezegende yer alan diğer tüm yaşam biçimlerine karşı korkunç kalabalığı ve bu gezegende yer alan her bir metrekaresi insan besini üretimi için ele geçirme çabaları nedeniyle, ben bunu totaliter tarım olarak adlandırıyorum.

Konuyu inceleyen hayvan davranışlarını inceleyen bilim insanları ve birkaç filozof bu gezegende yaşam topluluklarında bizimkinden ayrı farklı biçimlerde tarım yapılabildiğini bilirler. Bu son derece pratik, topluluk içinde biyolojik çeşitliliği destekleyen, güvenli bir ahlak tarzıdır. Yaşam topluluğundaki her tür tarafından izlenen bu ahlaka göre, koyunlar kadar köpekbalıkları, kelebekler kadar katil arılar da, kapasitelerinin sonuna kadar rekabet edebilir ama rakiplerini avlayamaz, onların besinlerini yok edemez ya da besine ulaşmalarını engelleyemez. Başka bir deyişle, rekabet edebilir ama savaş açamazsınız. Bu ahlak, totaliter tarım uygulayıcıları tarafından her anlamda istismar edilmiştir. Rakiplerimizi yok edene kadar avlıyor, besinlerini yok ediyor ve besine ulaşmalarını engelliyoruz. Bu, gerçekte totaliter tarımın var oluşu nedenidir. Totaliter tarım “dünyadaki tüm gıda bizim içindir” inancına dayanır ve kendimiz için alıp diğerlerini yok saymada sınır yoktur.

Totaliter tarım, kültürümüze adapte edilmemiştir. Adapte edilmesinin nedeni doğası gereği tüm türlerden daha üretici olmasıdır. Totaliter tarımı, Amerikalıların söylemekten hoşlandığı gibi maksimum üretimi temsil eder. Üzerine geçilemeyecek bir üretim düzeyini temsil eder.

Bir çok tarım biçimi (tümü değil ama çoğu) besin stoku üretir. Ancak totaliter tarım, tümünden çok daha fazla stok üretir. Dünyadaki besini “insan besini” olarak üretmeyi temsil eden bir sistem ötesine geçmek olanaksızdır.

Kazanın altındaki ateş totaliter tarımdır. Bizi burada on bin yıldır kaynatan, totaliter tarımdır.

Besin Varlığı ve Nüfus Artışı

Kültürümüz insanları besini öylesine doğal karşılar ki, çoğu zaman besin olanağı ile nüfus artışı arasındaki yararlı bağlantıyı görmekte zorlanırlar. Onlar için, küçük bir laboratuvar faresiyle bir deney hazırladım.

Kafanızda, yer değiştirilen yüzeyleri sayesinde istenilen boyutta büyütülebilecek bir kafes canlandırın. Kafese öncelikle bol miktarda gıda ve su ile her iki cinsten on tane sağlıklı fare yerleştirilim. Birkaç gün içinde elbette kafeste yirmi fare olacaktır ve biz aynı dönemde kafesteki gıda ve su miktarını arttıralım. Gıda miktarını arttırmaya devam edersek, birkaç hafta içinde kafeste kırk, elli, atmış, yüz fare olacaktır. Varsayalım ki kafesteki fare adedini yüzde tutmaya karar verdik. Eminim kafese minik doğum kontrol malzemeleri yerleştirmeyeceğimizi anlamışsınızdır. Tek yapmanız gereken kafese konan gıda miktarını arttırmayı kesmek. Kafese her gün, yüz fareye yetecek kadar gıda koymamız işimizi görür. Burası bir çocuğun inanmakta zorlandığı kısım, ancak bana inanın ki gerçek şu: topluluğun büyümesi duracaktır. Elbette bir gecede değil, ama kısa sürede. Her gün yüz fare için yeterli olacak kadar gıda yerleştirirsek, kafesteki fare sayısının istikrarı yakalamaya başladığını görürüz. Elbette ki yüz sayısı kesin olarak kestetmiyorum. Sayı doksanla yüz on arasında seyredecek, ancak asla daha fazlasına çıkmayacaktır. Yıllarca ortalama olarak kafeste yüz fare yaşayacaktır.

Şimdi eğer kafesteki fare sayısını yüzden iki yüze çıkarmaya karar verirsek, tek yapmamız gereken kafese fazla miktarda gıda koymaktır. İki yüz fare için yetecek miktarda gıda koyarsak, kısa sürede kafeste ikiyüz fare olacaktır. Üç yüz fare için gıda koyarsak fareler üç yüz adede çıkacaktır. Bu bir tahmin değil dostlarım, bu bir konjonktürdür, bu kesin bir bilgidir.

Elbette bunun fareye özgür bir durum olmadığını anlamışsınızdır. Aynı şey tatarcık, balık ya da kuşlar için de geçerlidir. Ancak korkarım çoğu kişi bunun insanlar içinde geçerli olduğu düşüncesine karşı. Çünkü bireyler olarak üretim kapasitemizi yönetme yeteneğine sahibiz, bu nedenle türler olarak büyümemiz gıdaya bağlı olmamalıdır, diye düşünüyorlar.

Bu onu da bizim de diğer türler kadar gıdaya bağlı olduğumuzu yeterince açıklayabilecek bilgiye sahibim, gerçekte üç milyon yıllık bir bil i söz konusu. Son on bil yıl haricinde insan türü dünya ekosisteminde azınlık kalıyordu. Düşünün ki üç milyon yıl boyunca insan nüfusu dünyayı aşmadı. Elbette kıtadan kıtaya göçlere nüfusta belli bir artış vardı, ama bu artış çok yavaş ilerliyordu. Neolitik dönemde insan nüfusunun on milyon olduğu tahmin

ediliyor. On milyon... üç milyon yıl sonunda!

Sonra birdenbire her şey değişmeye başladı. Bu değişim tek bir kültürün, bizim kültürümüzün dünyanın bir köşesinde özel bir tarım biçimi geliştirmesiyle ve böylece insanların inanılmaz fazlalıkta gıdaya sahip olmalarını sağlamalarıyla gerçekleşti. Bu olayı takip eden yıllarda dünyanın bu köşesinde jeolojik anlamda çok kısa bir anda insan nüfusu on milyondan elli milyona ulaştı ve olasılıkla bunların yüzde sekseni totaliter tarımı uygulayan Doğu ve Batı'nın, bizim kültürümüzün insanlarıydı.

Kazandaki su ısınıyor ve tehlike işaretleri oluşmaya başlıyordu.

Tehlike İşaretleri: İÖ 5000 – 3000

Kalabalıklaşma başladı. Bir düşünün, insanlar genelde tarihin ezeli bir tekrardan ibaret olduğunu düşünür, ancak burada tasvir ettiğim şey daha önce asla olmamıştı. Üç milyon yıl boyunca insanlar hiçbir yerde kalabalıklaşmamıştı. Ama şimdi tek bir kültürün insanları -bizim kültürümüz- kalabalık olmanın ne demek olduğunu öğreniyorlardı. Kalabalıklaşma, fazla çalışma, daha fazla otlamak ve bitkilerden daha çok yararlanmak anlamı taşıyor ve toprak giderek daha az üretken hale geliyordu. Kişi sayısı artıyor ve insanlar sınırlı kaynaklar için rekabet ediyordu.

Kurbağanın içinde bulunduğu su ısınıyor ve aradığımız şeyi anımsıyoruz: Tehlike işaretleri. Daha fazla insan, daha az gereksinim için rekabete başlarsa ne olur? Bu çok açık. Bunu tüm çocuklar bilir. Daha fazla insan daha azı için rekabete girerse, kavga başlar. Ancak elbette kavgaya öylesine girişmezler. Kasabanın kasabı, kasabanın fırıncısını dövmez. Kent kasabı, fırıncısı, ayakkabıcısı diğer kent kasabı, ayakkabıcısı ve fırıncısıyla kavgaya girer.

Bunun günümüze dek süren savaş çağının başlangıcı olduğunu anlamak için ortalıkta ölü insanlar görmemize gerek yok. Görmemiz gereken savaş yapan makineleşme. Mekanik makineleri kastetmiyorum; savaş arabası, sapan, kuşama makineleri ve devamı. Kasaplar, fırıncılar, ayakkabıcılar kendilerine ordu kurmadılar. Buna asıl gereksinim duyanlar, lordlar, prensler, krallar ve imparatorlardı.

Bu dönem boyunca beş bin yıl önce askeri korunma amacıyla ilk devletlerin kurulduğunu görüyoruz. Bu dönemde monarşi gücü altında kılıçlanma ile askeri güç görüyoruz. Askeri güç olmadan kral sadece şık kıyafetli bir insandır. Bunu bilirsiniz. Ama askeri gücü olan bir kral düşmanlarına kendini gösterip tarihe adını yazdırır ve bu dönem tarihinde gördüğümüz kişiler, kesinlikle fetheden kralların adlarıdır. Bilim insanı, filozof veya tarihçi değil, sadece fetheden kralların adları. Tekrarlıyorum, burada hiçbir şey kısır döngü değil. İnsanlık tarihinde ilk kez önemli kabul edilen kişiler, askeri güce sahip olanlardır.

Şimdi lütfen aklınızda tutunuz ki insan tarihinde askeri güç asla kötü bir işaret olarak – ıstırap işareti- görülmemiştir. Bunun iyi bir işaret olduğunu düşünüyorlardı. Askerlerin, gelişimi temsil ettiğini düşündüler. Su biraz ısınmıştı ve kimse birkaç kabarcıktan kuşulanmıyordu.

Bu noktadan sonra askeri gereksinimler, kültürümüzün teknolojik gelişimi için vazgeçilmez hale geldi. Bunda yanlış bir şey yok değil mi? Askerlerimiz daha iyi donanımlı, daha iyi kılıçlara sahip, daha iyi silahlara, tanklara, makinelere, bombalara, uçaklara, roketlere, sınır gazlarına.. sahip olmalı. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Bu noktada kimse savaş hizmetindeki teknolojiyi kötü bir işaret olarak görmedi. Bunun gelişim olduğunu düşündüler.

Bu noktadan sonra savaşların sıklığı ve ciddi boyutu, gülümseyen kurbağanın içinde bulunduğu suyun ne kadar sıcak olduğunu gösterecek.

Tehlike İşaretleri: İÖ 3000-1400

Kültürümüzün kazanının altındaki ateş yanmaya devam etti ve nüfusumuzun ikinci kez iki katına çıkması sadece bir altı yüz yılda oldu. İÖ 1400’de artık dünyada yüz milyon insan vardı ve bunların yüzde doksanı bizim kültürümüzün insanlarıydı. Yakındoğu bize bakabilecek kadar büyük olmadığı için, totaliter tarım kuzeye ve doğuya Rusya ve Hindistan’a ve Çin’e, kuzeye ve batıya doğru Asya ve Avrupa’ya yayıldı. Diğer tarım biçimleri bir zamanlar tüm bu yerlerde kullanılmış, ancak şimdi bu “bizim tarım biçimimiz” anlamına bürünmüştür.

Su daha da ısınıyor –her zaman daha çok ısınıyor. Elbette tüm o eski tehlike işaretleri oradadır, niçin yok olsunlar ki? Su ısındıkça eski işaretler sadece daha büyük, daha dramatik bir hal alıyor. Savaş? Günümüz savaşlarının yanında eski zaman savaşları oyun gibi kalıyor. Bronz Çağı! Gerçek silahlar, Tanrım! Gerçek askeri birlikler! Sürüyle hazır asker, inanılmaz imparatorluğun varlığıyla besleniyor.

Antik kent kalıntıları, resmi bir tarih yazmak için yeni öyküler uydurulmasına izin vermiyor. Köle ticareti ile ilgili kimse dokümanter film hazırlamıyor. Kanıt olarak gösterilebilecek en azından bir tehlike işareti var: Suç, büyük bir sorun olarak, hızla artıyordu.

Yüzlerinize bakarken bu haberden nasıl hiç etkilenmediğinizi görebiliyorum. Suç mu? Suç insanlar arasında evrensel değil mi? Hayır. Gerçekte değil. Kötü davranış evet, davranış bozukluğu evet, insanlar her zaman yanlış insanlara aşık olup, hırslarını gösterme ya da öçlerini alma yolunda çeşitli sonuçlara neden olabilir. Suç başka bir şeydir ve bunu hepimiz biliyoruz. Suç olarak ifade ettiğimiz şey kabile insanları arasında yaşanmaz, bunu nedeni

onların daha iyi insanlar olmaları mıdır? Elbette hayır, bunun nedeni farklı şekillerde organize olmalarıdır. Bu, üzerinde biraz konuşmaya değer bir konu.

Biri sizi rahatsız ederse –örneğin siz konuşurken sürekli sizi bölerse- bu bir suç değildir. Polisi arayarak bu kişiyi tutuklatamaz ve hapse gönderemezsiniz, çünkü insanların sözünü kesmek bir suç değildir. Bu, bu konunun üstesinden mutlaka sizin gelmeniz gerektiği anlamına gelir. Ama bu kişi evinize girip oradan çıkmayı reddederse, orası sizin bölgenizdir ve bu bir suçtur. Polisi rahatça arayabilir, bu şahsı tutuklatabilir ve hatta belki hapse girmesini sağlayabilirsiniz. Suç, devletin suç olarak tarif ettiği davranışlardır. Bu nedenle bu iki örneği tamamen farklı şekillerde çözümleriz, ancak kabile insanların böyle farklı çözümleri yoktur. Son her neyse, kötü ahlak veya cinayet, bunu kendileri hallederler, tıpkı sizin sözünüzü kesen kişiye yaptığınız gibi. Devlet gücünü kullanmak, onlar için bir seçenek değildir, çünkü devletleri yoktur. Kabile topluluklarında suç, insan davranışının farklı bir kategorisi olarak yer almaz.

Tekrar dikkatinizi çekerim: İnsan topluluğunda suçun ortaya çıkmasıyla ilgili bir kısır döngü yoktur. İnsanlık tarihinde ilk kez insanlar suçla başa çıkıyorlardı. Suç ise kendini okuryazarlığın düştüğü dönemlerde göstermiştir. Bu da demek oluyor ki insanlar yazmaya başladıkları anda önce yasaları yazdılar. Çünkü yazmak, onların daha önce yapamadıkları bir şeyi yapmalarını sağladı. Yazmak, onlara, devletin yönetmesi, cezalandırması ve sindirmesi istedikleri davranış biçimlerini tanımlama olanağı verdi.

Bu noktada suç, kültürümüzde “bir sorun” olarak kendi kimliğini kazandı. Savaş gibi onun da kaderi, Doğu ve Batı’da bizimle günümüze kadar süregelmeği. Bu noktada suç da savaş gibi, kurbaganın içinde bulunduğu suyun ne kadar sıcak olduğunu ölçümlemek için yerini aldı.

Tehlike İşaretleri: İÖ 1400-0

Kültürümüz kazanının altında ateş yanmaya devam ediyor ve nüfusumuzun yeniden ikiye katlanması sadece bin dört yüz yıl içinde gerçekleşti. Artık “Genel Çağda” dünyada iki yüz milyon insan yaşıyordu ve Doğu ve Batı’da bunların yüzde doksan beşi bizim kültürümüz insanıydı.

Bu dönem politik ve askeri bir macera dönemi idi. Hammurabi kendisinin Mezopotamya’nın sahibi olduğunu ilan etti. Mısır’ın Sesotris III’ü Filistin ve Suriye’yi ele geçirdi. Asur kralı Tiglath Pileser-I’i yasalarını Akdeniz kıyılarına kadar ilerletti. Mısır firavunu Filistin’i aldı. Tiglath Pileser-III, Suriye, Filistin, İsrail ve Babil’i aldı. Babil’in II. Nabukadnezar’ı Kudüs ve Tire’yi ele geçirdi. Persler sınırlarını tüm uygar Batı’ya kadar genişletti ve iki yüz yıl sonra Büyük İskender aynı emperyal genişlemeyi sağladı.

Bu dönem aynı zamanda sivil isyan ve katledişler çağıydı. Kuzey Yunanistan Asur kraliçesi Shalmaneser'in dönemi devrimle sonuçlandı. Antik Atina yönetimine karşı ayaklanması, Peloponnes Savaşı olarak bilinen yirmi yıllık çatışmayı başlattı. Birkaç yıl sonra Midilli de ayaklandı. Makedonya yönetimine karşı Spartalılar, Akalar'a karşı bir istila organize etti. Mısır'da bir ayaklanma Ptolemeus III'ü Suriye'den evine döndürdü. Makedon Philip öldürüldü, aynı Pers kralı Darius III'ün, Seleucus III Soter'in Kartacalı generali Astrubal'ın sosyal reformcu Tiberius Sempronius Gracchus'un Çin imparatoru Wong Mong'un, ve Roma imparatorları Claudius ve Domitiananus'un öldürülmesi gibi.

Ancak bu çağda var olan tehlike işaretleri sadece bunlar değildi. Counterfeiting, coinage debasement, inanılmaz enflasyon – ve şu an olağan görülen tüm bu berbat şeyler. Kıtık ve medeni dünyada aşırı kalabalık ve pislikle ortaya çıkan veba gibi salgınlar olağan hale geldi. İÖ 429'da veba, Atina'nın toplam nüfusunun üçte ikisi gibi büyük sayılarda insan hayatına mal oldu. Çin ve Avrupa düşünürleri, insanlara daha küçük aileler kurmalarını tavsiye etmeye başladı.

Kölelik büyük ve uluslararası bir iş haline geldi ve elbette günümüze kadar da önemini sürdürdü. Tahminlere göre beşinci yüzyıl ortalarında Atina'da her beş kişiden dördü köleydi. İÖ 146'da Kartaca Roma'ya düştüğünde hayatta kalanların elli bini köle olarak satılmıştı. İÖ 132'de yetmiş bin köle Roma'da isyan başlattı ve ayaklanma bastırıldığında yirmi bini çarmığa çakılmış, ancak bu Roma'nın kölelerle sorununa bir son vermekten çok uzakta kalmıştı.

Bu dönemde, bu geceki amacımıza çok daha uygun yeni tehlike işaretleri ortaya çıktı. İnsanlar ilk kez ortada gerçekten yanlış bir şeyler döndüğünden kuşkulunmaya başladılar. Tarihte ilk kez insanlar kendilerini boş hissetmeye, hayatlarının çok anlamlı olmadığına kanaat getirmeye, arayışlara girmeye başladılar. Tarihte ilk kez insanlar kendilerine kurtuluştan söz eden dini öğretmenleri dinlemeye başladılar.

Bu kurtarılma fikrinin orijinalliğini abartmak olanaksız. Din, kültürümüzde binlerce yıldır varolmuştur elbette, ama hiçbir zaman anladığımız tarz kurtarıcı olma rolünü amaçlamamıştır. Önceki tanrılar mutfağın, ürünün, evin ve şansın koruyucu tılsımlı tanrılarıydı ve eski dinler devlet dinleriydi, hükümdarlık ve yönetim araçların parçalarıydı (tapınak ve kraliyet seremonilerinden de belli olduğu üzere halk için değildi).

Musevilik, Brahmacılık, Hinduizm, Şintoizm ve Budizm bu dönemde ortaya çıktı ve daha önce var olmamışlardı. Birdenbire altı bin yıl totaliter tarım ve uygarlık inşa ettikten sonra kültürümüz insanları –Doğu ve Batı'da- hayatlarının anlamı olup olmadığını merak etmeye, ekonomik başarı ve toplumsal saygının yerini doldurmayacağı bir şeyler olduğuna, kendileriyle ilgili derin, hatta yanlış bir şeyler olduğunu düşünmeye başladılar.

Tehlike işaretleri: İS 0-1200

Kültürümüz kazanının altındaki ateş yanmaya devam ediyor ve nüfusumuzun yeniden ikiye katlanması sadece bin iki yüz yıl içinde gerçekleşiyordu. Dünyada dört yüz milyon insan yaşıyor ve bunun yüzde doksan sekizi Doğu ve Batı'da yaşayan bizim kültürümüz insanıydı. Savaş, veba, kıtlık, politik kirlilik, suç, ekonomik istikrarsızlık, kültürel yaşamımızın vazgeçilmez parçaları haline gelmiş ve böyle de kalmıştı. Kurtarıcı dinler bu dönem başladığında Doğu'da yüzyıllardır yerleşikti, ama Batı'nın büyük imparatorluğu hala düzinelerce tılsımlı inancı selamlıyordu. Yine de bu imparatorluğun sıradan insanları –köleler, fethedilenler, köylüler- Batı'da ilk kurtarıcı din kapılarını çaldığında, hazır bekliyorlardı. Onlar için insan ırkının kurtarılma gereği ve günahkar olduğu düşüncesi kabul edilebilirdi. Dünyayı küçük görmeye ve zavallılıklarına karşılık neşeli bir yaşam sonrası düşünmeye sabırsızlanıyorlardı.

Ateş, kültürümüz kazanının altında yanmaya devam ederken, artık her yerde kurtarıcı dinler onlara hayatta kalmanın zorluklarını nasıl karşılamaları gerektiğini gösteriyordu. Taraftarlar bu dinler arasındaki farklılıklara odaklanır, ama ben bu benzerliklere odaklanıyorum. Benzerlikler: İnsanların yaşam şartları olduğu gibiydi ve yapılacak hiçbir şey bunu değiştirmeyecekti. Halkınızı, arkadaşlarınızı, ailenizi, çocuklarınızı kurtarmak sizin elinizde değildi ve kurtarabileceğiniz tek kişi kendinizdiniz. Sizi sizden başka kimse kurtaramazdı, siz de kendinizden başkasını kurtaramazdınız. Sözleri başkalarına taşıyabilir ve onların da bu sözleri başkalarına taşımalarını sağlayabilirdiniz, ama Budizm, Hinduizm, Musevilik, Hristiyanlık, Müslümanlık, tümü aynı noktaya ulaşıyor: Seni senden başka kimse kurtaramaz ve sen de kendinden başkasını kurtaramazsın. Kurtarılma, elbette hayatında başarabileceğin en muhteşem şeydir ve bunu paylaşmana gerek yoktur, çünkü paylaşılması mümkün değildir. Eğer sen kurtarılmayı başaramazsan, başarısızlığın apaçıktır ve başkalarından bağımsızdır. Öte yandan kurtarılırsan başarında apaçıktır ve yine başkalarından bağımsızdır. Bu dinlere göre kurtarılmayı başarırsan, artık evrende başka hiçbir şeyin önemi kalmaz. Önemli olan kurtarılmadır başka hiçbir şey değil.

Tehlike işaretleri: İS 1200-1700

Elbette yine kültürümüz kazanı altında ateş yanmaya devam ediyordu. Nüfusumuzun yeniden ikiye katlanması sadece beş yüz yıl içinde gerçekleşti ve bu dönem sonunda dünyadaki sekizyüz milyon insanın yüzde doksan dokuzu Doğu ve Batı'da yaşayan bizim kültürümüz insanıydı. Bu dönem veba dönemiydi. Londra da ilk akıl hastanesi ve hapisane açıldı. Fransa'da 1251 ve 1358'de çiftçi işçiler, Flanders'da 1280'de tekstil işçileri ayaklandı. 1381'de Wat Tyler isyanı İngiltere'yi anarşiye soktu, 1428 ve sonra 1461'de işçiler kıtlık ve veba nedeniyle greve gittiler; Rusya köleleri 1671 ve 1672'de ayaklandı; Bohemya köleleri sekiz yıl sonra ayaklandı. Kara Ölüm ondördüncü yüzyıl ortalarında Avrupa'yı sardı ve sonraki ikiyüz yıl boyunca dönemselsel olarak ortaya çıktı ve onyedinci yüz-

yılda sadece iki yılda Kuzey İtalya'da bir milyon insan öldürecekti. Museviler herkesin acısı için, yanlış giden her şey için şamaroğlanı oldular, Fransa 1252'de onları sınır dışı etmeye çalıştı, sonra onları toplum içinde diğerlerinden farklı işaretler takmaya zorladı. Britanya onları 1290 ve 1306'da, sınır dışı etmeye çalıştı, Köln 1414'te sınır dışı etmeye çalıştı ve onları Kara Ölüm getirmekle suçlayarak binlercesini yakıp astı; Lizbon'da binlercesi 1506'da katledildi, Papa Paul-III ilk gettoyu yaratarak onları Roma'dan sildi. Çağın umutsuzluğu, Tanrı'dan önce davranarak kendimizi abartılı cezalara çarptırdığımızda, onun bize abartılı cezalar (veba, kıtlık, savaş, vs. gibi) vermek için bu kadar kışkırtılmayacağı fikrini besleyen cezalandırıcı hareketlerde anlam bulur. 1374 yılında bir garip çılgınlıkla Aix Chappelle sokakları binlerce dansçı ile dolduruldu. 1232'de kıtlık baş gösterdiğinde Japonya'da, 1258'de Almanya ve İtalya'da, 1294 ve 1555'de İngiltere'de, 1315'te tüm Batı Avrupa'da, 1569'da Lizbon'da, 1591'de İtalya'da, 1596'da Avusturya'da, 1603'de Rusya'da, 1650'de Danimarka'da, 1669'da Bengal'de, 1674'de Japonya'da milyonlarca insan öldü. Avrupa'da frengi ve tifüs baş gösterdi. Zehirli mantar nedeniyle Almanya'da binlerce insan öldü. İngiltere'yi tekrar tekrar ziyaret eden bilinmeyen bir terleme hastalığı binlerce insanı öldürdü. Suçiçeği, tifüs ve difteri yayılarak insanları yok etti. Yeni Dünya'ya gönderilen milyonlarca Afrikalı'dan sonra köle ticareti canlandı. Devam eden ve daha ileri boyutlara ulaşan savaş, politik kirlenme ve suçtan söz etmeye gerek görmüyorum. 1651'de insan yaşamını "yalnız, fakir, kötü, hayvani ve kısa" olarak tanımlayan Thomas Hobbes ile tartışanlar olduysa da birkaç yıl sonra Blaise Pascal, "her insanın diğer insanlardan nefret ettiğini" belirtecekti. Bu dönem ekonomik kaos, isyankar, kıtlık ve salgınlarla sona erdi.

Hristiyanlık, ilk global kurtarıcı din haline gelerek Uzakdoğu ve Yeni Dünya'yı ele geçirdi.

Lütfen burada üstünde durduğum noktayı atlamayın. İnsanın şeytani yönleriyle ilgili işaretleri toparlamıyorum. Bunlar aşırı kalabalıklaşmaya karşı tepkilerdir, çünkü sınırlı kaynaklar için çok fazla insan rekabet ediyordu ve insanlar bozuk besinler ve pis sularla beslenerek ailelerinin açlıktan, vebadan ölmesine seyirci kalıyordu.

Tehlike işaretleri: İS 1700-1900

Kültürümüz kazanının altında ateş yanmaya devam ediyor ve nüfusumuzun yeniden ikiye katlanması sadece ikiyüz yıl içinde gerçekleşiyor. Bu dönem sonunda dünyadaki bir buçuk milyar insanın yüzde doksan dokuz buçuğu Doğu ve Batı'da bizim kültürümüz insanı oluşturuyor. Bu dönemde ilk kez din adamları insanları dünyanın sonunun gelmekte olduğu gerçeği ile karşı karşıya bırakarak yanlarına çekmeye başladılar. Bu dönemde uyuşturucu ticareti Doğu Hindistan Şirketi sponsorluğu ve Avustralya, Yeni Gine, Hindistan, Çin Hindi ve Afrika'nın, Avrupa güçleri tarafından kolonileşmesi ile Avrupa'dan taşınan binlerce salgın hastalığın bu yerlerdeki insanları öldürerek ürünleri yok edip beyaz ölüm için tarlalar açmasıyla Britanya donanması korumasında büyük bir ticaret

haline geldi.

Yerli halkın zaten yaşam mücadelesi verdiğini belirtmeye gerek yok. Sadece onsekizinci yüzyılda atmış milyon Avrupalı su çiçeğinden heba oldu, on milyonlarca insan koleradan öldü. Veba, tifüs, sarı humma ve diğer hastalıkların bu dönem insanlarına verdiği hasarı açıklamak için on dakikamı harcayabilirim. Ve tarım ile kıtlık arasındaki bağlantıdan kuşku duyan herkesin sadece bu dönemi incelemesi yeterli olacaktır. Ürün, yetersizlik ve kıtlık, tekrar tekrar dünyanın her yerindeki uygar yerleşimlerde yaşandı. Sayılar hayret verici . 1769'da Bengal'de on milyon insan açlıktan öldü. 1845 ve 1846'da İrlanda ve Rusya'da iki milyon, 1876'dan 1879'a kadar Çin'de yaklaşık elli milyon, Fransa, Almanya, İtalya, Britanya, Japonya ve diğer yerlerde on binlerce insan hayatı, kıtlık nedeniyle son buldu.

Kentler kalabalıklaştıkça insanoğlunun şiddetli ıstırapı daha yüksek boyutlara ulaştı. Fareden veya kirli sulardan taşınan hastalıklar için eğitimi olmayan insanlar dualara sarıldılar. Suç hiç olmadığı kadar arttı ve genelde halk önünde katletme veya ölüm cezalarıyla sonuçlandı. Bu dönemde hapisaneler, cezalandırmaya alternatif olarak ortaya çıktı. Akıl hastalıkları sayısı da hiç olmadığı kadar artış gösterdi. Kimse delilerle ne yapacağını bilemiyor, be nedenle tipik olarak bu insanları da suçluların yanına yerleştiriyor ve unutuyorlardı.

Ekonomik istikrarsızlık devam ederek, gündün güne bunun sonuçları dünya genelinde daha yoğun hissedilmeye başlandı. Fransa'da üç yıl süren ekonomik kaos, yerini 1789'da dört yüz bin kişinin yanarak, vurularak ve giyotinle ölümüne yol açan ihtilale bıraktı. Ticari pazarda çökmeler ve depresyon, yüzlerce, binlerce işi dünyadan silerek kıtlığı arttırdı.

Bu dönem elbette "Sanayi Devrimi"ni de kapsıyor, ancak bu da insanlara kolaylık ve refah sağlamadı. Kalpsiz ve yok edici toplulukların artmasını sağlayarak kadın ve çocukların fabrikalar veya maden ocaklarında günde oniki saat çalışarak hayatta kalma mücadelesi vermesine neden oldu. Eğer bilginiz yetersiz ise, rezaleti kendiniz de bulabilirsiniz. 1787'de ransız işçilerin günde onaltı saate kadar çalıştırıldıkları ve halkın yüzde altmışının sadece ekmek ve suyla beslendiği belirtilmiştir. İngiltere parlamentosunun, çocukların günde on saat çalışmaları yasasını çıkarması ondokuzuncu yüzyıl ortalarında gerçekleşmişti. İnsanlar umutsuz ve kızgın halde asileşiyor ev hükümetler her yerde baskıcı bir hal alıyordu. Genel ayaklanma, işçi ayaklanmaları, koloni ayaklanmaları, çiftçi ayaklanmaları, köle ayaklanmaları... öylesine çok ayaklanma yaşandı ki, burada sıralamam mümkün değil. Tek yumurta ikizi Doğu ve Batı'da devrim çağı yaşanıyor. Milyonlarca insan bu nedenle hayatını kaybetti.

Her zaman olduğu gibi yöneten ve yönetilen, isyan ve baskı arasındaki ilişki yeniydi ve bu dönemin karakteristik tehlike işaretleriydi.

Bu dönemde Avrupa'da kurt ve vahşi domuz tükenmişti. Vahşi kediler 1844'te kürkü için avlanarak yok edilmiş, ticari nedenlerle dünyada yok olan ilk tür olmuştu. Kuzey Amerika'da tren yolu inşasını kolaylaştırmak amacıyla yerli halkın besin kaynakları yok edilmiş, profesyonel avcılar bizon sürülerini avlamış, tek bir yıl içinde üç milyon bizonu yok ederek 1893'te sadece bin tane kalmasına neden olmuşlardı.

Bu dönemde insanlar artık dini inançlarını korumak için savaşmıyorlardı. Hala dini inançları vardı ama teolojik tartışmalar ölümcül önemleri artık daha maddi endişelere bırakmışlardı. Dinsel anlamda teselli aramak ipin bir ucu ise, dürüst mücadele refah içinde yaşam ve çalışma koşulları, özgürlük ve bir dereceye kadar sosyal ve ekonomik iyileşme umudu bir diğer ucuydu.

Sanırım bu dönemde daha önceleri dine bağlanan umutların devrim ve politik reformlara ağılandığını söylemek hayalperestlik olmaz. Söylenebilecek her söz, hayatın berbatlığını gözardı etmek için yetersiz kalıyordu. 1843 yılında genç Karl Marx, dini, "haklın afyonu" olarak tanımlamıştı. Bir buçuk yüzyıl ötesinden bakınca gerçekten de dinin artık bu dönemde uyuşturucu olarak etkili olmadığını görmekteyiz.

Tehlike işaretleri: İS 1900-1960

Kültürümüz kazanının altında ateş yanmayı sürdürüyor ve nüfusun bir kez daha ikiye katlanması sadece altmış yıl içinde gerçekleşiyor. Artık dünyada yer alan üç milyar insanın Doğu ve Batı'da neredeyse tamamı bizim kültürümüz insanı.

Bu dönemde suyun ısı hakkında ne söylemeliyim? Sizce artık kaynıyor mu? 1923 yılında başlayan ilk ekonomik çöküş size bir tehlike işareti gibi görünüyor mu? İki büyük Dünya Savaşı sizin için bir tehlike işareti olabilir mi? Savaşlarda altmışbeş milyon insanın bombardımanlarda öldüğünü, diğer bir yüz milyon insanın sakat kalarak kendilerini şanslı saydığını görürsünüz. Burada Antik Yunan'ın Altın Çağı'nda var olan toplam nüfus kadar insanın ölümünden söz ediyorum. Bugün Berlin, Paris, Roma, Londra, New York, Tokyo ve Hong Kong'a bir hidrojen bombası atsanız ölecek insan sayısı kadar insandan söz ediyorum.

Sanırım su sıcak bayanlar baylar. Sanırım kurbağa kaynıyor.

Tehlike işaretleri: 1960-1996

Nüfusun yeniden ikiye katlanması yalnız otuzaltı yıl içinde gerçekleşerek bizi günümüze getirdi. Bu gezegende altı milyar insan olduğumuzdan, artık kültürümüz dışı kültürlerden Doğu ve Batı'da yalnızca birkaç milyon insan hayatta.

Uzun tehlike listemize bu dönemde birkaç yeni işaret daha eklendi. Önce savaş: Savaş artık sosyal bir olayı hayatın bir parçası haline geldi. İki bin yıldır savaş korosunda yer alan tek ses haline geldi. Ama çok geçmeden suç da bu işaretlere katıldı. Suç da artık hayatımızın bir parçası, sosyal bir olay haline aldı. Sonra bir de ahlaki kirlenme var. Yine çok geçmeden bu işaretlere kölecilik eklendi . kölecilik, dünya ticaretinde sosyal bir olay haline aldı. Sonrasında başkaldırırlar var. Halk ve köleler acılarını ve öfkelerin dile getirmeye başladılar. Nüfus baskısı yoğunluk kazandığında, kıtlık ve veba sesleri kültürümüzde her yerde dile geldiler. Büyük yoksul sınıf, işçilik yaptırılmak amacıyla istismar edilmeye başlandı. Uyuşturucu, dünya ticaretinde yerini alarak köleliğe eşlik etti. İşçi sınıfı isyan başlattı. Tüm dünya ekonomisi çöktü. Küresel endüstriyel güçler dünya yönetiminde ve soy kırımında rol aldılar.

Sonra zaman bize geldi : 1960'dan günümüze.

Tehlike korosunda bizim sesimiz hangi işaretleri veriyor? Son kırk yıldır su, kurbağanın etrafında kaynıyor.

Burada neye bakıyoruz? Size bir isim vereceğim ve siz bana haklı olup olmadığını söyleyeceksiniz. Açıklamaya hazırım... kültürel çöküş. Şu an “ıstırap korosu”nda bizim söylediğimiz şarkı bu – diğerleri yerine değil, fakat diğerlerine ek olarak. Kültürümüzün acı iniltisine tek katkımız bu. Dünya tarihinde ilk kez bildiğimiz her şeyin çöküşüne feryat ediyor ve kültürümüzün başından bu yana kurulduğu sistemin çöküşünü görüyoruz.

Kurbağa öldü – ve bunun biz ve çocuklarımız için ne anlam içerdiğini tasavvur edemiyoruz. Korkuyoruz.

Doğru tanımladım mı? Biraz düşünün. Yanlış tanımladıysam, elbette eklenecek bir şey yok, ama doğru tanımladığımı düşünüyorsanız, bu noktadan devam edeceğim.

Değerlerin Çöküşü

19 Mayıs Tiyatro Binası, Radenau Bizim çağımız öncesi kültürümüzde on bin yıl boyunca tehlike korosunda oluşan sesler dokuz sestem ibaretti: Savaş, suç, ahlaki kirlenme, ayaklanma, kıtlık, veba, kölelik, soykırım ve ekonomik çöküş. 1960 başlarında çağımız, koroya eklenecek onuncu sesi yarattı, daha önce hiç duyulmayan bir ses ve bu da kültürel felaketin sesi - vizyon kaybına neden olan, amaçların başarısızlığı ve değerlerin çöküşü.

Her kültürün olaylar arasında belirleyici bir yeri, evrene uyan bir vizyonu vardır. İnsanların bu vizyonu dile getirmelerine ihtiyaç yoktur (örneğin çocuklarına bu vizyonu açıklamaları gerekmez) çünkü bu yaşamlarında - tarihlerinde, efsanelerinde, törelerinde, yasalarında, ayinlerinde, sanatlarında, danslarında, öykülerinde ve şarkılarında - dile gelir. Gerçekte onlardan bu vizyonu açıklamalarını istesenez nereden başlayacaklarını bilemeyecekleri gibi, belki sorunuzu bile anlamayacaklardır. onlara bunun doğdukları günden itibaren kulaklarına fısıldanan bir şarkı olup uzun süredir dinledikleri için bilinçli olarak duymadıklarını söyleyebilirsiniz. Biliyorum ki çoğunuz bu şarkıyı ana kültürün seslendirdiğini söyleyen ve şarkının kendisini bir mitoloji olarak adlandıran arkadaşım İsmail'i duydunuz.

Ünlü mitolog Joseph Campbell, kültürümüz insanların bu günlerde mitolojileri olmadığı gerçeğini belirtmişti, ama İsmail'in bize gösterdiği gibi her mitoloji, etrafındaki öykü anlatıcılardan ortaya çıkmaz. Farklı tür mitolojiler bize, imparatorların, yasa yapıcıların, rahiplerin, politik liderlerin ve peygamberlerin ağzından aktarıldı. günümüzde bu bize televizyon ekranından, ilahiyatçılardan, kilisemiz öğrencilerinden, öğretmenlerden, yazarlar ve bilgilerden aktarılıyor. bu quaint hikayeler mitolojisi değil, ama bize evreni yaratırken tanrıların kafasında neler olduğunu ve bizim evrendeki rolümüzü anlatan bir mitoloji. Bir bireyin sinir sistemi olmadan fonksiyonlarını yerine getirememesi gibi, bu, mitoloji olmadan fonksiyonlarını yerine getiremez. Tüm aktivitelerimizin düzenleyicisi bu ilkedir. Yaptığımız her şeyin anlamını bize açıklayan şeydir.

Olayların bir kültürün vizyonunu evrendeki yerini sarsması, mitolojisini anlamsız kılması, tınısını yko etmesi olasıdır. Bu gerçekleştiğinde (ve birçok kez gerçekleşti) bu kültürdeki her şey çöker, dağılır. Düzen ve amacı yerini kaos ve şaşkınlığa bırakır. İnsanlar yaşam isteğini kayeder, şiddet gösterirler, intahara yatkındırlar, uyuşturucu bağımlısı ve suça eğilimli olurlar. Bir zamanlar her şeyi bir arada tutan matriks artık dağılmış, yasalar, töreler, gelenekler kullanılmamaya ve özellikle ebeveynlerinin hayatını bile anlamlandıramayan genç kesimde saygı görmemeye başlar. Böyle parçalanan bazı insanları incelemek isterseniz ABD, Afrika, Güney Amerika, Yeni Gine, Avustralya'da birçok örneğini bulabilirsiniz. (gerçekte aborijin halk kültürümüzü dev kamyonların tekerlekleri altında ezilmiştir.)

Ya da sadece evinizde kalabilirsiniz.

Artık amaçsız, hayattan zevk almayan, intahara yatkın, içki ve uyuşturucu bağımlısı yasa ve törelere saygı göstermeyen insanlara rastlamak için dünyanın diğer ucuna gitmenize gerek yok. Biz kendimiz de kültürümüzün kamyonları altında ezildik ve bizim kültürümüz vizyonunun evrendeki yeri sarsıldı, mitolojimiz anlamsız olup şarkımız teklemeye başladı. Bunlar hepimizin hissettiği şeyler. Nereye gittiğiniz veya kiminle karşılaştığınız fark etmez - Montana'da bir dağ polisi, New York'ta bir borsacı veya Hamburg'da bir otobüs şoförü olsanız da fark etmez.

Ben olayların böyle yaşanmadığı zamanları anımsayacak kadar yaşlıyım ve ebeveynlerim kesinlikle bunu anımsarlar, sizinkiler de. Burada kesinlikle "eski iyi günler"den söz etmiyorum. Tehlike korusu seslenmişti - biliyorum, çünkü söz ettiğim dönem, en yıkıcı insanlık savaşları dönemi. Yine de kırklı, ellili yılların sonlarında kültürümüz insanları hala nereye gittiklerini biliyor, önlerinde parlak bir gelecek yattığına inanıyor ve güveniyorlardı. Tek yapmamız gereken vizyona sarılarak, bizi bu noktaya getiren fonksiyonları sürdürmektir. Bunlara güvenebilirdik. Bunlar bizi üniversitelere, operalara, merkezi ısıtma ve asansörlere, Mozart'a, Shakespeare'e ve sinemaya kavuşturan fonksiyonlardı.

Dahası, bizi buraya getiren şeyler iyi şeylerdi. 1950'de Doğu'da ya da Batı'da - kapitalist ya da komünist olması fark etmez - hiçbir kültürde bu konuda en ufak bir kuşku yoktu. 1950'de bu herkesin onaylayabileceği bir şeydi. Dünyayı sömürmek, bize Tanrı tarafından verilen bir haktı. Dünya biz onu sömürelim diye yaratılmıştı. Dünyayı sömürme onu aslında geliştirdi! Yapabileceklerimizin sınırı yoktu. İstedik kadar kes, istedik kadar kaz. Ormanları yok et, suları kurut, nehirleri barajla kapat, istedik yere zehir boşalt, istediğini yap. Bunların hiçbirisi kötü veya tehlikeli olarak öngörülmedi. Niçin görülsün ki? Dünya özel olarak bu anlamda kullanılmak için yaratılmıştı. İnsanlar için sınırsız, yıkılmaz bir oyun odasıydı. Net olarak tehlikeli veya kısıtlı bir şey olması mümkün değildi. Dünya her tür cezayı karşılayacak, tüm zehirleri emecek şekilde yaratılmıştı. Nükleer silahlar patladı mı? Elbette, istedik kadar patlat, dilersen binlerce kez patlat! Tanrı'nın verdiği kaderimiz bize zarar veremezken radyoaktivite yayıldı.

Tüm türleri tok etmek mi? Kesinlikle! Niçin olmasın? İnsanların bu yaratıklara ihtiyacı yoksa, belli ki bu dünyada yerleri yok! Dünya üzerinde böyle bir kontrol denemsi dünyayı insanlartırmak, bizi kaderimize bir adım daha yaklaştırmak içindir.

Dinleyin: 1948'de İsviçre'de Paul Müller, kimyada istenmeyen böcek türlerini tamamen yok etmek anlamına gelen muhteşem dichlorodiphenyltrichloroethane çalışması nedeniyle Nobel Ödülü aldı. Belki bunu elodik ismiyle anımsayabilirsiniz, burada DDT'den söz ediyorum. 1950 ve 1960 yıllarında DDT dünyada peynir ekmek gibi tüketilmeye başlandı.

Herkes bunun ölümcül bir zehir olduğunu biliyordu. Elbette ölümcül bir zehirdi, amacı buydu! Ama onu istediğimiz kadar kullanabilirdik, çünkü bize zarar veremezdi. İşini yapan yeryüzü bunu gösterecekti. Tüm o muhteşem ölümcül zehri yutacak ve bize tatlı su, tatlı toprak, tatlı hava vermeye devam edecekti. Her zaman tüm radyoaktif ve endüstriyel atıkları, üretebildiğimiz tüm zehirleri yutacak ve bize tatlı su, tatlı toprak ve tatlı hava vermeyi sürdürecekti. Kontrat, vizyonun kendisi bundan ibaretti: Dünya insan için, insan da onu fethedip yönetmek için yaratılmıştı. Başından beri olan bu: Fethedip yönetmek, bün-yayı bizim özel kullanımımız için yaratılmış gibi görüp istedikerimizi değerlendirip kalanını yok etmek. Lütfen tekrarlıyorum, bu günahkarca bir iş değil, kutsal bir iş! Bu bizi Tanrı'nın yaratma nedeni!

Lütfen buun Tanrı'nın Adem'e, dünyayı doldur ve subdue, dediği Genesis'den öğrendiğimiz bir şey olmadığını da anımsayın. Bu bizim Kudüs öncesinde, Babil, Çatalhöyük, Jericho, Ali Kosh, Zawi Chemi, Shanidar öncesinde bildiğimiz bir şey. Bu Genesis yazarlarının bize öğrettiği değil, bizim onlara öğrettiğimiz bir şey.

Her seferinde olduğu gibi yine tekrar ediyorum, bu insan vizyonu değildi. Bu bizimle Homo habilis olduğumuz zaman veya Homo habilis, Homo erectus olduğu zaman ya da Homo erectus, Homo sapiens olduğu zaman doğan bir şeydi değildi. Bu bizim özel kültürümüz doğduğunda, on bin yıl önce olan bir vizyondur. Bu bizim devrimimizin dünyanın her kşesine taşınacak manifestosu idi.

Bu manifestonun gerçekliği Ur'un zigguratlarını ya da Mısır'ın piramitlerini inşa edenler için kuşkulandıracak gibi değildi. Çin'i dünyanın kalanından ayıran Çin Seddi'nde çalışan binlerce insan bundan kuşku duymadılar. Thebes, Nippur ve Larsa'dan tonlarca altın, cam ve fildişi taşıyan tüccarlar bundan kuşku duymadılar. Hitit, Elamit ve imparatorluk fethini ilk kez kil tabletlere yazan Mitanniler bundan kuşku duymadılar. Babil'den Ninova'ya ve Şam'a, iktidarın sırlarını taşıyan demir işçileri bundan kuşku duymadılar. Perslerin Darius'u, Makedonya'nın Philip'i ve Büyük İskender'i bundan kuşku duymadı. Konfüçyus veya Aristoteles bundan kuşku duymadılar. Hannibal veya Julius Sezar ya da Hıristiyanlığın ilk koruyucu imparatoru Constantin bundan kuşku duymadı. Roma İmparatorluğunun leşini karıştıran çeteler bundan kuşku duymadılar - Hunlar, Vikingler, Araplar, Avarlar ve diğerleri... Charlemagne veya Cengiz Han bundan kuşku duymadı. Şiiler veya Haçlılar bundan kuşku duymadı. Tüccarlar bundan kuşku duymadı. 1494'de tüm dünyanın Avrupa güçleri tarafından kolonileştirilmesine karar veren Papa bundan kuşku duymadı. Bilim devrimi öncüleri Kopernik, Kepler ve Galileo bundan kuşku duymadı. Onaltı ve onyedinci yüzyıl kaşifleri ve özellikle Yeni Dünya fatihleri bundan kuşku duymadılar. Modern Çağ'ın entellektüel kurucuları, Descartes, Adam Smith, David Hume ve Jeremy Betham gibi düşünürler bundan kuşku duymadı. Demokratik Devrimin yolunu açan John Locke ve Jean-

Jacques Rousseau gibi politik teorisyenler bundan kuşku duymadı. Sayısız kaşif, düşünür, atırmacı, ve Sanayi Devrimi vizyonları bundan kuşku duymadılar. Kuzey İngiltere'de fabrikaları yıkan Luddite gangsterleri bundan kuşku duymadı. Tren yolları inşa eden ve askeri ordular kuran Du Ponts, Vanderbilts, Krupps, Morgans, Carnegies bundan kuşku duymadı. Komünist Manifesto yazarları, işçi hareketlerini düzenleyenler veya Rus Devrimi mimarları bundan kuşku duymadılar. Avrupa'yı Birinci Dünya Savaşı'na çeken yöneticiler bundan kuşku duymadılar. Versailles anlaşması yazarları veya Milletler Cemiyeti'nin mimarları bundan kuşku duymadı. Büyük ekonomik kaos döneminde işsiz milyonlarca kişi bundan kuşku duymadı. almanya'da parlamenter demokrasiyi kurmakta zorlananlar veya onları zorlayanlar bundan kuşku duymadı. İnsanlığı "melez ırktan" arındırmak için oluşturulan bir endüstride binlerce işçi bundan kuşku duymadı. İkinci Dünya Savaşı'nda savaşan milyonlar veya onları savaşa gönderen liderler bundan kuşku duymadı. İngiltere ve Almanya'da terörü yok etmek için çaba harcayan bilim adamı ve mühendisler bundan kuşku duymadı.

Dünya insan için ve insana da dünyayı fethedip yönetmek için yaratılmıştı.

Bu manifesto atomu ayırıp tüm türümüzü yok edecek kapasitede bir bomba yapanlar üzerinde kesinlikle hiç kuşku uyandırmamıştı. Birleşmiş Milletler'in mimarları bundan kuşku duymadılar. eski savaş yıllarında insanların dinleneceği ve tüm işleri robotların yapacağı, atomik gücün sınırsız ve bedava olacağı, güç, açlık ve suçun yok olacağı ütopyal dönem beklentisinde olan milyonlarca insan bundan kuşku duymamıştı.

Ancak bu manifesto artık kuşku uyandırıyor bayanlar baylar... Kültürümüzde hemen hemen her yerde, fakat özellikle yıllarca beklenen hayatın kolaylaşması gerçeğinin asla var olmadığını gören gençlerde bu durum kuşku uyandırıyor. Çocuklarınız daha iyisini biliyor. Daha iyi biliyorlar, çünkü bu büyük anlamda sizin daha iyi bilmenizden kaynaklanıyor.

Yalnızca politikacılarımızı hala dünyanın insan için, insanın da onu fethedip yönetmesi için yaratıldığı konusunda ısrarlı davranıyorlar. Profesyonel zorunluluk olarak hala devrimimiz manifestosunu doğrulamadılar. İşlerini sürdürmek istiyorlarsa bizi önümüzde güzel bir gelecek olduğuna kesinlikle ikna etmeleri gerekir. Bizi buna ikna ettiklerini düşünüp sonra da her yıl niçin daha az oy kullanıldığını merak ediyorlar.

Sessiz Bahar ve Ötesi

Bu değerlerin çöktüğü yeni dönemin 1960'larda başladığını söylemişim. Kesin olarak ifade etmek gerekirse kültürümüz vizyonu motivasyonunun ilk kez ifade edildiği meydan okuma, Rachel Carson'ın * sessiz bahar yılında, 1962'de başlamıştır. Carson DDT'nin yıkıcı ve çevresel etkileri üzerine açıkladığı ayrıntılı gerçeklerde, DDT'nin sadece böcekleri öldürmekle kalmayıp üretim işlemi ve yumurta yapılarını bozarak besin zincirini kırdığını ve sonuçta birçok türün zaten yok olduğunu ve daha birçok türün de tehdit altında olduğunu, günün birinde dünyanın sessiz bir bahara - kuşsuz bir bahara - uynabilceğini açıklamıştır. Ancak Sessiz Bahar, yayınlanması kolay olan yeni bir sansasyonel sunum değildi. Tek bir güçlü seslenişle kültürel inancımızın temellerini kökkünden sarstı: Dünya ona vereceğimiz her türlü zararı karşılama kapasitesine sahiptir, dünya tam olarak buun için tasarlanmıştır, bizim yanımızda olan dünya, her zaman çabalarımızı kolaylaştırır ve izin verir, Tanrı dünyayı bizim onu fethedip yönetmemiz için özel olarak tasarlamıştır. Sessiz Bahardaki gerçekler bu düşüncelere tamamen karşı çıkar. Bizim yararımıza olan bir şey dünyaya zarar veriyordu. Dünya kültürel vizyonumuzu desteklemiyordu. Tanrı kültürel vüzyonumuzu desteklemiyordu. Dünya hiçbir koşulda bizim tarafımızda değil, Tanrı hiçbir koşulda bizim tarafımızda değildi.

Konu sadece Rachel Carson ve DDT ile sına erse, kültürel vizyonumuz kesinlikle iyileştirilirdi, ama hepimizin bildiği üzere bu sadece minik bir başlangıçtı. Carson bize ilk kez, dikkat etmemiz gereken yeni bir şeyler olduğunu gösterdi. Sonrasında bu tür hataları gören yüzlerce, binlerce kişi bu konularda daha fazla dikkat ettikçe kültürel inancımız dha çok sarsıldı. Burada hepsine tek tek değinmeyeceğim. Bir gecede sadece üzerinden genel anlamda geçebilir ve size sadece ansiklopedilerimizde yer alan genel bilgileri iletebilirim.

Sonuç: Günümüzdeki nüfusumuz ve düşlerimizle insan ırkı dünya üzerinde öldürücü bir etkiye sahip. Tamamen bizim faaliyetlerimize bağlı nedenlerden göller kuruyor, denizler ölüyor, ormanlar yok oluyor, toprak çürüyor.

Dinleyin! Koltuklarınızda mırıldandığınızı duyuyorum, ancak bunları size kendinizi sulu hissettirmek için anlatmıyorum. Buradaki amacım kesinlikle bu değil.

Bu gece burada nelerin yanlış gittiğini anlamaya çalışıyorum.

Teoriler: Nerede Yanlış Yaptık?

Nerede yanlış yaptığımızı bulma çabaları global bir uğraş haline geldi. Her yaştan, her sosyoekonomik sınıftan, her siyasi görüşten insan bu konuyu düşünüyor. On yaşındaki çocuklar bile çözüm bulmaya çalışıyorlar. bunu biliyorum, çünkü benile konuşuyorlar. Biliyorum, çünkü oyunlarının arasında duraksayıp dikkatlerini buna veriyorlar.

Her yıl daha fazla çocuk evlilik dışı doğuyor. Her yıl daha fazla çocuk fakir evlerde yaşıyor. Her yıl daha fazla insan suç nedeniyle zarar görüyor. Her yıl daha fazla çocuk taciz edilip öldürülüyor. Her yıl daha fazla kadın tecavüze uğruyor. Her yıl daha fazla insan geceleri sokakta dolaşmaktan ürküyor. Her yıl daha fazla insan intihara teşebbüs ediyor. Her yıl daha fazla insan alkol ve uyuşturucu bağımlısı oluyor. Her yıl daha fazla insan hapishanelere giriyor. Her yıldaha fazla insan vahşet ve pornografiyi daha doğal karşılıyor. Her yıl daha fazla insan terör ve deli inanışlara kapılıyor ve ani, kontrolsüz vehşete başvuruyor.

Bunları açıklamak için ortaya atılan teoriler çoğunlukla genellemeler ve herkesçe bilinen gerçeklerdir. Bunlar yılların deneyimleri. Örneğin, insan ırkının zararlı ve kusurlu olduğunu duyarsınız. İnsan ırkının bir çeşit evrensel hastalık olduğunu ve Gaia'nın sonunda bunu yok edeceğinizi duyarsınız. İstikrarsız kapitalist açgözlülüğün veya teknolojinin bunların sorumlusu olduğunu duyarsınız. Ailelerin okulları veya rock and roll'u suçladığını duyarsınız. Bazen de güç, yasal eşitsizlik, kalabalıklaşma, bürokrasi, politik kirlenme gibi semptomların kendileirnin suçlandığına tanık olursunuz.

Bunlar "nerede yanlış yaptığımızı" açıklayan bazı genel teoriler. Başkalarını da duyarsınız. Bunların çoğu yanlış düzeltmek için verilen öneriler nedeniyle vazgeçilenlerdir. Genelde bu öneriler "Tek yapmanız gereken..." tarzında söylemlerle başlar. Örneğin sağ partiyi seçin. Bu liderlerden kurutlun. Liberalleri asın. Konservatifleri asın. daha net kanunlar yazın. daha uzun hapis cezaları verin. Ölüm cezası uygulayın. Musevileri öldürün, eski düşmanları öldürün, yabancıları öldürün, birilerini öldürün. Meditasyon yapın. Dua edin. bilinci yükseltin. Yeni varoluş planı geliştirin.

Burada ne yaptığımızı anlamanızı istiyorum. Nerede yanlış yaptığımız konusunda yenibir teori sunuyorum. Bu minik bir varyasyon değil, geleneksel olanın iyileştirilmiş hali değil. Bu şimdiye kadar duyulmamış, entellektüel tarihmizde tamamen yeni bir teori. Aynı tür bir dağılma Ova Kızılderilileri yaşam biçimleri parçalanıp kaynaklarına yöneldiklerinde gerçekleşti. Aynı dağılma bizim tarafımızdan fethedilen sayısız Afrika, Güney Amerika, Avustralya, Yeni Gine ve diğer aborijin insalarda yaşanmıştı. Onların yaşadığı dağılma şartlarını bizimki ile aynı olmaması fark etmez; sonuçlar aynıydı. Her ikimiz için de sadece yirmi otuz yılda şok edici gerçekler dünya vizyonumuzu ele geçirerek, bize her zaman kendini kanıtlar görünen kaderimizi anlamsız hale egirdi. Her ikimiz için de başlangıçtan beri

söylediğimiz şarkı birden boğazımıza takıldı ve durdu.

Sonuç her ikimiz için de aynıydı: Her şey paramparça oldu. Kulübe ya da gökdelende yaşamız bir şeyi değiştirmez, her şey parçalandı. Emir ve amaç, yerini kaos ve şaşkınlığa bıraktı. İnsanlar yaşama amacını kaybetti, hedesizi şiddet düşkünü, intahara yatkın, alkole ve uyuşturucuya ve suça bağımlı hale geldi. Bir zamanlar her şeyi bir arada tyutan matriks dağıldı ve yasalar ve gelenekler, özellikle gençler arasında saygınlığını kaybetti.

İşte burada başımıza gelen budur. On bin yıl boyunca gülümseyen kurbağa, sonunda suyun kaynamaya başlamasıyla öldü ve yüzündeki gülümseme anlamını yitirdi.

Sonunda olaylar çılgın kültürel vizyonumuzu parçalayarak, kibirli şarkımızı sona erdirdi. Dünyanın insan için insanın da onu fethedip yönetmek için yaratıldığı inancını kaybettik. tüm fetih ve zararlarımıza karşın dünyanın bize destek olacağı ve tüm zehri emeceği inancımızı yitirdik. Tanrının diğer yaratıkların dışında bizim tarafımızda olduğu inancımızı kaybettik.

Ve böylece bayanlar baylar... parçalanıyoruz.

Sonunda İyi Haberler

Geçenlerde bir kadın beni dinlemesi için bir arkadaşını getirmek istediğini, ama arkadaşının, "Üzgünüm ama artık bir tane daha kötü habere dayanamayacağım!" dediğini söyledi (kahkahalar). Evet bu komik, çünkü burada oturup saatlerce beni dinlerken iyi haberler iletteceğimi biliyorsunuz.

Evet, bu nedenle gülüyorsunuz. Şimdiden kendinizi iyi hissetmeye başladınız! Kesinlikle daha iyi hissetmekte haklısınız ve işte nedeni. Bu aslında oldukça basit. İşte size iyi haberim: Biz insanlık değiliz.

Bu kelimelerdeki özgürlüğ hissedebiliyor musunuz? Deneyin. Haydi durmayın. Kendi kendinize fısıldayın: Biz... insanlık... değiliz.

Eminim biraz garip görünüyor. Bu geceyi bitirmeden önce niçin garip görüldüğünü açıklayacağım.

Biz insanlık değiliz.

Bunu söylemek bir başasının ayakkabılarını giymeniz, bu ayakkabıları kendinizinki sanarak bir anda tüm hayatınız değiştirmeniz gibi!

Biz insanlık değiliz. Bu iç kelimeyi anlamamanızı istiyorum. Bunlar Büyük Unutuş'ta unutulmuş her şeyin özeti. bunu gerçekten tam anlamıyla ifade ediyorum. Büyük Unutuş sonunda, kültürümüz insanları uygarlık kurmaya başladıklarında bu üç kelime düşünülemez bir haldeydi. Bir anlamda Büyük Unutuş bundan ibaretti: Tek bir kültür olduğumuzu unutarak bizim tüm insanlık olduğumuzu düşünmeye başladık.

Kültürümüzün tüm entelektüel ve manevi kökleri bizim kesinlikle insanlık olduğumuz gerçeğine dayanır. Thucydides buna inandı. Sokrates buna inandı. Platon buna inandı. Aristoteles buna inandı. Ssu-ma Ch'ien buna inandı. Gautama Buda buna inandı. Konfüçyüs buna inandı. Musa buna inandı. İsa buna inandı. Aziz Paul buna inandı. Muhammed buna inandı. İbni Sina buna inandı. Aquinolu Thomas buna inandı. Kopernik buna inandı. Galileo ve Descartes kolaylıkla daha iyisini yapabilecekken buna inandı. Hume, Hegel, Nietzsche, Marx, Kant, Kierkegaard, Bergson, Heidegger, Sartre ve Camus - hepsi daha iyi bilmek için araştırma yapmış olsalar da- bunu doğal karşıladı.

Ama siz, biz insanlık isek, bu niçin bu kadar kötü bir haber diye şaşırırsınız. Açıklamaya çalışayım. Biz insanlık olsaydık o zaman insanlık ile ilgili söylediğimi tüm korkunç şeylerin gerçekliğini bilirdik ve bu da gerçekten kötü bir haber anlamına gelirdi. Biz insanlığın kendisi olsaki tüm yıkıcılık yalnızca yanlış yönlendirilmiş bir kültüre ait değil, tüm insanlığa ait

olurdu ve bu gerçekten kötü bir haber anlamına gelirdi. Biz insanlığın kendisi olsa kültürümüzün kötü kaderli olması, insanlığın da kötü kaderli olması anlamına gelirdi ve bu gerçekten kötü bir haber olurdu. Biz insanlığın kendisi olsak, bu kültürün dünyanın düşmanı olması gerçeği tüm insanlığın dünyanın düşmanı olması gerçeğiyle aynı anlamına gelirdi ve bu gerçekten kötü bir haber demek.

Ah inleyen insanlık, eğer biz insanlık isek! Eğer kültürümüzün umutsuz ve yanlış yönlendirilmiş yaratıkları insanlığın kendisi ise, korku ve umutsuzluk iniltileri!

Ancak biz insanlık değiliz, biz sadece tek bir kültürüz - bu gezegende kendi vizyonu olan ve kendi şarkılarını söyleyen yüzlerce, binlerce kültür arasında tek bir kültür. İşte bu bizim için mükemmel bir haber!

Eğer değişmesi gereken insanlık olsaydı, hiç şansımız olmazdı, ama değişmesi gereken sadece... biziz.

Ve bu gerçekten harika bir haber.

Benimle kalın dostlarım. Adım adım oraya yaklaşıyoruz.

Daniel Quinn B'nin Öyküsü kitabından; B'nin halka açık konuşmalarından dördüncüsü.

Nüfus: Bir Sistemler Yaklaşımı

Burada sunacağım düşünceler insanlar için rahatsız edici olduğundan onlara temkinli, mesafeli -bu durumda ikiyüz bin yıl öncesi kadar mesafeli- yakalaşmayı öğrendim. İkiyüz bin yıl önce bu gezegende Homo sapien olarak adlandırılan yeni bir tür ilk kez ortaya çıkmıştı.

Her yeni türde olduğu gibi başlangıçta bu türün sayısı da çok fazla değildi. Konumuz nüfus olduğuna göre sanırım ne demek istediğimi netleştirmeliyim. Fosil kalıntıları sayesinde Homo sapien'lerin çıkışı ile ilgili yaklaşık bir tarihe sahibiz. Ve fosil kalıntılarında sahip olmamızın nedeni ise, bize bu kalıntıları sağlayacak yeterlilikte Homo sapien olmasından kaynaklanıyor. Başka bir deyişle Homo sapien'lerden ikiyüz bin yıl önce ortaya çıktı derken, ilk iki veya ilk yüz Homo sapien'den söz etmiyorum. İlk milyon Homo sapien'den de söz etmiyorum.

İkiyüz bin yıl önce bir miktar vardı, dilerseniz on bin civarı varsayalım. Sonraki yüzdoksan bin yıl boyunca Homo sapien'ler çoğaldı ve dünyanın her kıtasına yayıldılar.

Bu yüzdoksan bin Homo sapien'in geçişi, bizi bu gezegende yeni bir çağın başlangıcına götürüyor. Bu bizi uygarlığımızın köklerini oluşturan tarım devrimini başlangıcına götürüyor. Bu da on bin yıl kadar önce başladı ve o dönemdeki insan nüfusu yaklaşık on milyon olarak tahmin ediliyor.

On bin kişiden on milyon kişiye ulaşılan bu dönem üzerinde birkaç dakika ayırmak istiyorum. Bu büyüme hızı on kez katlanmayı temsil ediyor. On binden yirmi bine, yirmi binden kırk bine, kırk binden seksen bine vb. On binle başlayıp on kez ikiye katlarsanız on milyona ulaşırsınız.

Öyleyse: Nüfusumuz yüz doksan bin yılda on kez ikiye katlanarak on binden on milyon ulaştı. Bu büyümedir. İnkâr edilmez büyüme, kesin büyüme, hatta gerçek büyüme... fakat çok küçük hızda bir büyüme. İşte ne kadar küçük olduğu: Ortalama nüfusumuz her on-dokuz bin yılda bir ikiye katlanıyordu. Bu ağır bir büyüme... gerçekten bir hayli yavaş.

Bu dönem sonunda yaklaşık on bin yıl önce büyüme inanılmaz şekilde boyut değiştirmeye başladı. Bu çok küçük büyüme, yerini hızlı büyümeye bıraktı. On milyondan başlayarak nüfusumuz ondokuz bin yıl değil beş bin yılda ikiye katlanarak yirmi milyona ulaştı. Bir sonraki katlanma yalnızca binaltıyüz yılda gerçekleşerek yüz milyon ulaştı. Bir sonraki ise, sadece bindörtüyüz yılda gerçekleşerek bizi tarihte sıfır yılına getirirken, nüfus iki yüz mil-

yona ulaştı. Bir sonraki katlanma sadece binikiyüz yıl içinde gerçekleşerek, dörtyüz milyona ulaştı. İS 1200 yılı. Sonraki katlanma yalnızca beşyüz yılda, 1700'de, nüfus birbuçuk milyara ulaştı. 1960 yılına dek, atmış yılda nüfus üç milyara ulaştı. Sonraki katlanma ise yalnızca otuz yedi yıl içinde, günümüzde neredeyse altı milyar insan ile gerçekleşiyor. Bu büyüme trendi hızla devam ederse, bu salondakilerden çoğu nüfusun oniki milyara ulaştığına şahit olacaklar. Bunun ne anlama geleceğine bir bakalım. Bir tahminle şu anda varolan kötü her şeyi düşünün -evre kirliliği, terör, suç, uyurturucu, intihar, ahlaki kirlenme, akıl hastalığı, her tür şiddet- ve en azından... bunu dörtle arpın. Ancak ister inanın ister inanmayın, burada size parlak bir gelecek sunmak için bulunuyorum.

Bir nüfus sorunumuz var. Aramızda her şeyin yolunda olduğunu, nüfusun sorun olmadığını düşünen birkaç kişi var, ama onların fikirlerini değiştirmek için burada değilim. Geleneksel olarak bu sorunla başa çıkmaya çalışma şeklimizin tamamen verimsiz olduğunu söylemek için buradayım. Bundan sonra size daha ümit verici bir saldırı açısı göstereceğim. Ama şimdi size anlamlı bulacağınız bir fabl okumak istiyorum. Bu öykü, bir nüfus sorunu olan insanların bu sorunla nasıl kendi yöntemleriyle başa çıktığının öyküsü. Adı "Blessin: Nüfus fablı."

Blessing*: Nüfusla İlgili Bir Fabl

Bir zamanlar bizimkinden çok farklı olmayan bir gezegende, ağrı kesici olarak test ettikleri bir malzeme üreten bir firmanın araştırmacıları şanslı bir iş yaptılar. D3346 adındaki bu ürün verilen farenin ağırları dindi ve rahatlama belirtileri gösterdi, ilaçtan sonra daha çok oynamaya başlayıp daha fazla çiftleştiler, beslenmeleri gelişti vb. İnsan testleri firma çalışanlarında denendi. D3346 çok başarılı sonuçlar verdi ve ilaç bırakıldığında yok olan bir koku haricinde, yan etkisi de görülmedi.

Bu yeni ilaç öylesine başarılıydı ki, pazarlama bölümü ellerinde bir ağrı kesiciden fazlasının olduğunu biliyorlardı. Ufak tefek ağrılarla baş etmek için bu ilacı kullanan insanlara D3346 öylesine iyi bir his veriyordu ki, neredeyse sarhoş oluyorlardı. Yeni ürün için tartışması, Blessing adı verildi ve, "Sahip olduğunuzu bilmediğiniz ağrılara bile iyi gelir," sloganı kullanıldı.

İlaç, hap ve sıvı şekillerde sunuldu, ama bi yıldan kısa bir süre içinde, toz halde sunularak yemek masalarında tuz ve biberin yanına eklenmesini önerildi. Birkaç ay içinde mağazalardan tüm ilaç şekilleri kalkmış ve Blessing artık ağrı giderici yerine vitamin gibi ek bir gıda haline gelmişti.

İlacın piyasaya sunulmasından dokuz ay sonra doğum oranları arttığında kimse şaşırmadı. Bu öngörülen bir şeydi ve herkes nedenlerini anlıyordu. Blessing doğurganlığı veya cinsel iştahı arttırmıyordu, afrodisyak değildi. Bunu kullanan insanlar sadece daha iyi hissediyorlardı - daha sosyal, şefkatli, oyuncu oluyorlardı. Doğum oranları artışının kısa sürede düşeceği öngörülüyordu ve öyle de oldu... eski oranların yaklaşık yüzde on oranında üzerinde seyretmeye başladı.

Bu gezegende insanları bizim gibi egemen bir kültürü oluşturmuyorlardı ama kısa sürede global olarak tanınmaya başladılar. Öncelikle kötü kokuyorlardı ve bu da onlara her yerde tanınmalarını sağlayan bir ad kazandırdı: Kokuşmuşlar. İkinci olarak iç nüfus baskılarına yanıt olarak başkalarının topraklarına izinsiz girmeye başladılar. Yine de Kokuşmuşlar geçişlerini şiddete başvurmadan, Blessing'i önden göndererek yapıyorlardı.

Kimsenin Kokuşmuşlar gibi kokmak istememesi önemli değildi. Blessing oradaydı. İlacı, ağrıyan bir diş veya sırt ağrısı için almaya direnen pek az kişi çıkıyordu ve çok geçmeden ilaç, masalarında tuz ve biber gibi yerini alıyordu. İnsanlar Kokuşmuşları isteksizleştirmeye ve haddini aşanlara tepki vermeye başlıyor, ama kendileri de sonunda Kokuşmuş oluyorlardı. Birkaç yüzbin yıl sonra bu durum son buldu çünkü keşfedilecek yeni alan kalmamıştı. Tüm gezegen Kokuşmuş'tu.

İleri görüşlü liderler nüfusun kısa sürede önemli bir sorun olacağını fark etse de kayde değer bir başarı sağlanmadan yüz yıl geçti. Başka bir şey yapması gerekmeyen nüfus, büyümeye devam etti. Dünyanın bazı bölgelerinde kıtlık doğal bir özellik haline geldi ve bunun bazı bölgelerde nüfus artışı nedeniyle değil gıda üretimi nedeniyle olduğu anlaşıldı. Bir yüzyıl daha geçti ve insan nüfusu büyümeye devam etti.

Bazı yerlerde insanlar çeşitli doğum kontrol yöntemleri denemeye başladıysa da, bunların ölçülebilir etkisi olmadı. Sorun hakkında daha fazla insan bilgilendikçe sosyolog ve ekonomistler sorunun nedenlerine daha çok eğildiler. Örneğin dünyanın birçok yerinde çocuk sahibi olmanın finansal başarı anlamına geldiğini söyleyerek özellikle kadınlar için diğer ekonomik fırsatları gözardı ettiler.

Spry adında bir biotarihçi, insanların dikkatini Blessing öncesinde dünyadaki insan nüfusun istikrarlı olduğu gerçeğine çekmeye çalışsa da, dinleyicileri aradaki bağlantıyı görmekte zorlandılar.

Dr. Spry açıklamaya çalıştı: "Blessing'i herhangi bir türün gıdasına eklerseniz sonuç aynı olacaktır. Doğum oranları artacaktır. Ölüm oranlarında artış olmaksızın türlerin genel nüfusu artacaktır."

Blessing binlerce yıldır insanların gıdası haline geldiği ve onsuz nasıl yaşandığı unutulduğu için, bunu duyanlar yine de bir bağlantı kuramayacaklardır. Son derece büyük bir sabırla Spry, Blessing almadan herkesin ufak tefek ağrılarla idare edebileceğini, bunu deneyimlerken herkesin biraz daha az oynaşp, biraz daha az oyuncu, daha az şefkatli, daha az enerjili ve çiftleşmeye biraz daha az arzulu olacağını anlattı. Sonuç olarak doğum artışı biraz azalıp nüfus istikrarlı bir artışa sahip olacaktır, diyordu.

"Topluluğumuza sunduğunuz çözümün acı içinde yaşamak olduğunu mu söylüyorsunuz?" diyen insanlar, ona inanılmaz tepkiler gösterdiler.

Profesör, "Bu, açıklamamın tamamen abartılan bir kısmı, Blessing öncesinde insanlar acı içinde yaşadıklarını düşünmüyorlardı. Çünkü acı içinde yaşamıyorlardı. Sadece yaşıyorlardı," dedi.

Diğerleri, "Bu tamamen konu dışı. Dr. Spry, Blessing'in bir afrodisyak olmadığını ve içeriğinin üretkenliği arttırmadığını söylemişti. Blessing kullanıyor olmamız bizi daha çok çiftleştirmez. İstedikimiz kadar çiftleşiriz, dahası gebeliği önleyici yöntemlere başvurabiliriz. Bu yüzden Blessin'in konuyla ilgisini görmek biraz anlamsız ve güç," dediler.

"Konuyla ilgisi şu: Blessing'i herhangi başka bir üre sunsanız bu tür daha fazla çiftleşmeye

başlar ve doğum oranları artış gösterir. Bu sizin ya da benim ne yapacağımız ya da doğum kontrol yöntemlerine başvurup başvurmayacağınızla ilgili değil. Bu, türlerin bütün olarak ne yapacağı ile ilgili. Ben bunu deneysel olarak kanıtlayabilirim: Blessing'e ulaşan her türün doğum oranlarında artış olacaktır. Fare veya kertenkele ya da tavuk veya insan olması fark etmez. Bu bireylerin ne yaptığı değil, tüm nüfusun ne yaptığı ile ilgilidir.

Ancak profesörün dinleyicileri her zaman tepkili olarak bu gözlemi reddettiler. "Biz fare değiliz!" diye biri bağırırken bir diğeri, "Biz kedi veya kertenkele değiliz!" diyordu.

Uçuk ve hafif çatlak olarak algılanan Dr. Spry sonunda öğretilerinden vazgeçip otoritelere güvenini kaybedince artık konuşmaz oldu.

Nüfus patlaması gerçekleşti. Çevre bilimciler insan nüfusunun gezegenin taşıyabileceği kapasiteyi çoktan aştığını ve felaketin yaklaştığını düşünüyorlardı. Eski küçümseyiciler ve iyimserler bile bir şeylerin değişmesi gerektiğini görmeye başladılar. Sonunda dünya güçlerinin devlet büyükleri konuyu inceleyip tartışmak için küresel bir toplantı düzenlediler. İnsanlık tarihinde daha önce yaşanmayan, etkileyici bir organizasyon gerçekleşti. Yüzlerce disiplinden binlerce düşünür bir araya gelip soruna odaklandılar. Kısa sürede konferansın teması olarak kontrol konsepti oluşturuldu. Nüfus kontrolü elbette konunun kendisi idi. Ancak nüfus kontrolünü sağlamak tüm yaşamlarda farklı kontrol gerektiriyordu. Yeni ekonomik kontroller insanları aile boyutlarını kontrol altında tutmaları için cesaretlendirecekti. Kadınların doğum makinesi gibi olduğu kıtalarda yeni sosyal kontroller, onların aile refahını arttıracaktı. Doğum kontrol birimleri ve stratejileri, daha geniş yayılım ihtiyacındaydı. Doğal olarak birey seviyesinde kişisel kontrolün geliştirilmesi gerekiyordu. Eğitim kontrolleri yenilenecek, kimileri çocuklara cinselliğin öğretilmemesini savunurken, kimileri ise bilinçlendirilmeleri gerektiğini savunuyordu.

Kontrol, kontrol, kontrol... bu Blessing'in aksine, artık binlerce kez duyulan bir kelime haline gelmişti.

Kokuşmuşların harika global konferansında Blessing ana konu değildi. Konu bile edilmedi.

Bu fablı duyan insanlar doğal olarak nasıl anlamamız gerektiğini bilmek istiyorlar. Kokuşmuşların Blessing ile doğum oranlarındaki artış arasındaki bağlantıyı görmezden gelerek tamamen mantıksızca hareket ettiklerini görebiliyorlar. Bağlantı çok açık görünüyor. Kokuşmuşların nüfus patlaması, tam olarak Blessing'in piyasaya sunulmasıyla başladı ve açık şekilde nüfus patlaması sonucunu doğurdu. Mantık ve tarih birleşince Blessing, Kokuşmuşların nüfus sorununun nedeni olarak ortaya çıkıyordu. Mantık ve tarih birleşince, bu nedeni ortadan kaldırmanın nüfus istikrarını sağlayacağı ortaya çıkıyordu.

Peki bizim kültürümüzde bu ürüne eşdeğer olan şey nedir?

Bu soruya basit bir açıklama yaparak burada rolümün şanssız Dr. Spry rolü ile aynı olduğunu iletceğim. Size nüfus patlamasının nedenini söyleyeceğim - hatta Dr. Spry'dan daha fazla kanıt sunacağım. İnsanların bu konuda benden öğ almaya çalışmasına alışkınım. Sinirleniyorlar, çünkü Dr. Spry gibi ben de kültürümüzün en kutsal algılanan, yaşam biçimimizde ağır kesiciden çok daha fazla esas olan bir şeyi gösteriyorum.

Büyüme ve Ekolojinin ABC'si

Gezeganimizde yer alan yaşam formları arasında tüm besin enerjisi sadece yeşil bitkilerde başlar. Yeşilliklerde başlayan enerji onları yiyen yaratıklara, oradan onları yiyen yırtıcılara, oradan o yırtıcıları yiyen yırtıcılara ve oradan toprağı besleyen leş yiyicilere ve topraktan tekrar yeşilliklere geçer ve böyle devam eder. Tüm bu işlem, ekolojinin ABC'sinin A'sıdır.

Topluluğun beslenen ve besleyen nüfusları, dinamik bir denge içinde beslenir ve beslerler. Toplulukta hastalık veya doğal afetler nedeniyle oluşan dengesizlikler zamanla ortadan kalkarak, nesiller boyu çeşitli nüfusların yeniden beslenme ve besleme dengesini yaratır. Sistemde dinamik nüfus artışı ve biyolojik topluluktaki azalma olumsuz geri dönüş sistemidir. Ormanda çok fazla geyik olursa besin kaynakları azalır ve nüfusları azalırken besin kaynakları yeniden artar. Yeniden artan besin kaynakları sayesinde geyik sayısı yeniden artar. Toplulukta besin nüfusu ve besleyen nüfusu birbirini yönetir. Besin nüfusu artınca beslenen nüfus artar. Beslenen nüfus artınca besin nüfusu azalır. Besin nüfusu azalınca beslenen nüfus azalır. Beslenen nüfus azalınca besin nüfusu artar ve besin nüfusu artınca beslenen nüfusu da artar. Bu da ekolojinin ABC'sinin B'sidir.

Sistem düşünürleri için doğal topluluk olumsuz geri-beslemenin mükemmel bir modelini sunar. Daha basit bir modeli ise, termostattır. Bir süre sonar, termostat, koşulları "çok soğuk" olarak değerlendirir ve ısıtma açılır. Daha sonra termostat "çok sıcak" olarak değerlendirir ve ısıtma kapanır. Mükemmel bir geri-besleme.

Ekolojinin ABC'sinin A'sı besindir. Yaşam topluluğı başka bir şey değildir. Uçan besin, koşan besin, yüzen besin, emekleyen besin, sürünen besin ve elbette sadece orada durup büyüyen besin. Ekolojinin ABC'sinin B'si budur, tüm nüfuslar besin olarak hareket eder. Besinde artış türler için büyüme demektir. Besinde azalma türler için küçülme demektir. Her zaman. Bu çok önemli olduğu için izin verin farklı bir şekilde de belirteyim: Değişmeyen. Besinde artış, türler için büyüme demektir. Besinde azalma, türler için küçülme demektir. Her zaman semper et ubique.* İstisnasız. Başka türlü olanaksızdır.

Daha çok besin, büyüme. Daha az besin, küçülme. İnanın.

Bu ekolojinin ABC'sinin B'sidir.

Sistem Kontrollerini Yenmek

Elimizdeki ekolojinin ABC'si bilgileriyle, şimdi nüfus patlaması sorununun köklerine dönebiliriz. Yüzdoksan bin yıl boyunca türlerimiz birkaç bin ile on milyon nüfus arasında seyretti. Sonraki on bin yıl içinde hızla nüfus artışı başladı. Bu mucizevi veya bir kaza sonucu oluşan bir gelişim değildi.

Daha hızlı çoğalmaya başladık, çünkü topluluğun olumsuz geri-beslemesini yenecek edecek bir yol bulduk. Tarımcı olarak besin üreticisi haline geldik. Başka bir deyişle isteğe göre besin arttıracak bir yol bulduk.

İsteğe göre besin üretme yeteneği, bizim uygarlığımızın üzerine kurulu olduğu "Kutsama"dır. Bu aynı zamanda benzetmede söz ettiğim ağrı kesici "Blessing" gibidir. İsteğe göre besin üretme yeteneği kuşkusuz bir kutsamadır, ancak bu kutsama, son derece tehlikeli bir bağımlılık yaratır - tıpkı benzetmede söz ettiğim gibi.

"İsteğe göre" sözü, buradaki önemli noktadır. Artık isteğe göre besin üretebildiğimiz için nüfusumuz besin varlığına olan bağımlılığını kaybetmiştir. Ne zaman daha fazla besin istesek üretebiliriz. Mevcut olanla sınırlı olan yüzdoksan bin yıl sonra mevcut olanı kontrol etme yeteneğine kavuşarak mevcut olanı arttırmayı başardık. Besin kaynağını azaltarak çiftçi olmazsınız, arttırarak çiftçi olursunuz. Hepiniz türleriniz için besin üretimini arttırmak için yaşıyorsunuz.

İşte ekolojinin ABC'sininin B'si: Türler için besin kaynağı artışı o tür için nüfus artışını da beraberinde getirecektir. Başka bir deyişle tarıma tapılması, bize büyüme getirecektir ve tarih de ekolojinin bu öngörüsünü desteklemiştir. Kendi besinlerimizi üretmeye başladığımız anda nüfusumuz da eskisine oranla daha hızlı artmaya başlamıştır.

Tarımcılar arasındaki nüfus patlamasını, tarımcı sınırlarının genişlemesi izlemiştir. Sınırlar genişledikçe üretim için daha fazla alan oluşmuş, bu durumda besin üretimi de artmayı sürdürmüştür. Daha fazla alan, daha fazla besin, daha fazla insan.

Daha fazla insanla daha fazla besine ihtiyacımız oldu. Daha fazla besinle kısa sürede daha fazla insan olduk. Daha fazla besin, daha fazla insan. Daha fazla insan daha fazla besin ihtiyacını doğurdu, daha fazla besin ürettik ve nüfus daha fazla arttı.

Bu, sistem terminolojisinde olumlu geri-besleme olarak adlandırılır. Başka bir örnekle: Ortam değerleri termostata "çok sıcak" mesajını iletildiğinde, termostat kapanmak yerine açılma emri verir, bu olumlu geri-beslemedir. Olumsuz geri besleme artışı kontrol eder, olumsuz geri-besleme artışı destekler.

Olumlu geri besleme bizim tarım devrimi kültürümüz sonucu işte yaşadıklarımızdır. Artan nüfus, besin artışını destekler, besin artışı nüfus arttırır. Daha çok besin, daha çok insan. Daha çok insan, daha çok besin. Daha çok besin, daha çok insan. Olumlu geri besleme tehlikelidir. Kötüdür.

Deneyim 10 Bin Kez Sürüyor

İnsan nüfusunda gözlemlenen artan nüfus için besin üretiminin güçlendirilmesinin daha fazla nüfus artışı yaratmasıdır. Bunun paradoks olarak adlandırıldığını gördüm, ancak gerçekte bu sadece ekolojinin öngördüğü yasadır. Tekrar dinleyin: "Artan bir nüfus için besin üretiminin yoğunluğu daha fazla nüfus artışı yaratır."

Son on bin yıldır kültürümüzde her yıl yaşanan bir deneyimi düşünün: Bakalım bu yıl besin üretimini arttırsak neler olacak? Hey baksana, nüfusumuz yine arttı! Bakalım gelecek yıl besin üretimini arttırsak neler olacak. Hey baksana nüfusumuz yine arttı! Bakalım gelecek yıl besin üretimini yine arttırsak neler olacak. Sizce arada bir bağlantı mı var?

Yok canım niye olsun?

Peki bu yıl ne yapacağız? Üretimi arttıralım mı yoksa azaltalım mı? Arttırmalıyız değil mi? Çünkü besleyecek daha çok mide var!

Peki bu yılki üretimi arttıralım ve neler olduğuna bakalım. Vay bel! Nüfusa bak yine arttı.

Peki gelecek yılki üretimi de arttıralım ve neler olduğuna bakalım. Kimbilir belki bu kez nüfusumuz azalır.

Hayır yine arttı. Hayret!

Bu konuşmalar geçmiş zamanlarda beş yıl boyunca gerçekleşen konuşmaları temsil ediyor. Bunun dokuzbin dokuzyüz doksanbeş kez daha tekrarlandığını düşünün. Kendimize soralım: Peki bu yıl ne yapacağız? Üretimi düşürelim mi?

Asla. Komik olma!

Peki ne dersiniz? Bu yıl üretimi geçen yıllarla aynı tutsak mı? Ne olduğunu görmek için yani...

Dalga mı geçiyorsun? Uygarlık çöker.

Niçin? Beş buçuk milyar insan için yeterli besin üertirken medeniyet çökmediyse, bu yıl da aynı tutarda üretirsek niçin çöksün?

Çünkü beş buçuk milyarlık besin yeterli değildi. Milyonlar açlık çekiyor.

Evet ama herkes bunun besin eksikliğinden olmadığını biliyor. Besin orada, sadece ihtiyacı olanlara iletilmiyor.

Bu konuşmayı biz 1990 yılında gerçekleştirmemiş miydik?

Evet 1990 yılında konuşmuştuk.

Bunu 1990'da ve öncesinde 1921 yılında Rusya'da kıtlık döneminde ve 1846 yılında İrlanda'da kıtlık döneminde ve 1591 yılında İtalya'da kıtlık döneminde ve 1315 yılında Avrupa'da kıtlık döneminde tartışmıştık. Tanrım bu tartışmayı İÖ altıncı yüzyılda Roma'da kıtlık döneminde yaptığımızı da anımsıyorum.

Evet, söylemek istediğim de bu. Bu deneyimi kaç kez yaşamamız gerektiği?

Yaklaşık on bin ez. On bin kez besin üretimini arttırma kararı aldık ve on bin kez nüfus daha fazla artış gösterdi. Elbette bu hiçbir şey kanıtlamıyor. Bu defa farklı olabilir. Bu kez nüfus artışı azalabilir.

Peki o zaman bir kez daha deneyelim. Besin üretimini yine arttıracamız ve neler olacağını göreceğiz...

Baksana nüfus yine arttı. Ne rastlantı değil mi?

Üç Örnek Açıklama

İzin verin burada üzerinde durduğum konuların netleşmesi için bir seri örnek vereyim.

İlk örnek: güzel, geniş bir kafese iki genç sağlıklı fare yerleştiriyoruz. Kafes farelere istediğimiz zaman besin vermemizi sağlayacak bir donanıma sahip. İki fareyi yerleştirdikten sonra iki kilo besin veriyoruz. Bu, açık olarak iki farenin ihtiyacından fazlası, ama bunun bir zararı olmayacak ve siz de burada üzerinde durduğum noktayı görebileceksiniz. Ertesi gün besin artığını alıyor ve yeni iki kilo besin veriyoruz. Bunu her gün gerçekleştiriyoruz. Kısa sürede iki fare dört fare oluyor ve dört fare sekiz, sekiz fare onaltı, onaltı fare otuziki fare oluyor. Bu nüfus artışı farelerin bol gıdaya sahip olduğunu doğruluyor. Kafese iki kilo besin koymaya devam ettikçe, gün geçtikçe konulan besinin daha fazlası tüketilmeye başlıyor, ki bu şaşırtıcı değil, çünkü kafesteki fare sayısı artıyor. Sonunda bu iki kilonun tamamen bitirildiği bir gün geliyor. Fark etmez. Biz her gün iki kilo besin koymaya devam ediyoruz ve her gün iki kilo besin bitiriliyor. Şimdi bu nüfusa ne olduğunu tahmin edin. Gösterinin başından itibaren hızla artan nüfus duruyor. Bu da asla şaşırtıcı değil. Her gün iki kilo besin vermeyi sürdürüp fareleri saydığımızda, yıl içinde kafeste fare nüfusunun ikiyüzseksen ile üçyüzyirmi arasında, ortalama üçyüzde seyrettiğini görüyoruz. Her gün iki kilo besin kafeste üçyüz civarı fareyi barındırır. Bu, örnek bir.

İkinci örnek aynı tarzda başlıyor: Kafes. İki fare. Bu kez farklı bir prosedür izliyor ve günlük besin miktarını arttırıyor. İlk gün iki fare ne yerse ertesi gün bu miktarın yüzde elli fazlasını veriyoruz. Kısa sürede kafeste sekiz, onaltı, otuziki fare oluşuyor. Aynı prosedürle devam ediyoruz. Kafeste atmışdört, yüzyirmi, ikiyüzelli, beşyüz ve bin fare var. Aynı prosedürü sürdürüp bir de kafesin genişliğini biraz büyütmeye başlıyoruz. İki bin, dört bin, sekiz bin, onaltı bin, otuziki bin, atmışdört bin. Bu noktada biri koşarak gelip bağırıyor: "Durun durun! Bu nüfus patlaması!"

Tanrım sanırım haklısın! Peki ne yapmalıyız?

Bir önerim var: Önce şu soruya yanıt vermekle başlayalım: Dün atmışdört bin fare ne kadar yedi_ Yanıt: beş yüz kilo besin. Öyleyse normalde yediyüzelli kilo besin koymalıydık, ama bu prosedürü terk edelim. Yeni prosedürümüz şu teori üzerine kurulu olacak: Dün beşyüz kilo onlara yeterliydi, bugün de beşyüz kilo niçin yeterli olmasın?

O zaman bugün beşyüz kilo koymaya devam edelim.

Şimdi dikkatle izleyin. Gıda isyanları gerçekleşmiyor. Niçin olsun ki? Fareler dünkü kadar beslendiler.

Şimdi ertesi gün geldi ve yine beş yüz kilo besin verdik.

Yeniden dikkatle izleyin. Açlık çeken fare yok, yemek için isyan yok.

Üçüncü gün aynı şeyi yapıyoruz. Yine açlık çeken, isyan eden fare görmüyoruz.

Yeni fareler doğmuyor mu? Elbette doğuyor ve yaşlıları da ölüyor.

Beşinci, altıncı, yedinci gün. İsyân ve kıtlık başgösterecek diye bekliyorum, ancak gerçekleşmiyor.

Altmışdört bin fare ve beşyüz kilo besin var. Niçin isyan ya da açlık baş gösterecek ki?

Ah bu arada söylemeyi unuttum, nüfus artışı bir gecede durdu! Başka ne olabilirdi ki? Nüfus artışı besin artışı ile desteklenmek zorundadır. Her zaman... istisnasız. Daha az besin azalması. Daha fazla besin artışı. Aynı miktar durağanlık. Burada elimizde olan şey bu: Durağanlık.

Üçüncü örnek: Bu da ikinci ile sonuna kadar aynı. Altmışdört bin fare ve beşyüz kilo besin var... durağanlık sürüyor. Sonra bölüm başkanları soruyor: "Kimin altmışdört bin fareye ihtiyacı var? Bu fareler çok fazla besin tüketiyor ve masrafları çok. Bu kadar fazla fare ne için lazım?"

Tanrım hemen araştırın. Bakın kimse fareler için prezervatif üretiyor mu? Ne! Fare için prezervatif yok mu? Peki aile planlamasını araştırın! Ne! Aile planlaması yok mu?

Hayır, biliyorsunuz reaksiyon bu olmazdı. Biliyorsunuz çünkü ekolojinin ABC'sinin B'sini anlıyorsunuz. Doğum kontrolüne ihtiyacımı yok, tek ihtiyacımı besin kontrolü.

Biri yapılacak şey şudur, diyor. Dün kafeste beşyüz kilo besin koyduk. Bugün bu miktarı bir kilo azaltalım. Başka biri, olmaz bir kilo çok fazla, diye karşı çıkıyor. Çeyrek kilo azaltalım. Öyle de yapıyorlar. Laboratuvarda herkes besin için isyan beklerken, ne açlık ne isyan oluyor. Altmışdört bin fare için çeyrek kilo besin dişlerinin kovuğuna girmeyecek kadar az bir fark.

Ertesi gün besinden bir çeyrek kilo daha azaltılıyor. Yine isyan ve ya kıtlık yok.

Bu prosedür bin gün boyunca izleniyor ve bir kez bile kıtlık veya isyan yaşanmıyor. Bin gün sonra besin miktarı ikiyüzelli kiloya indiğinde, tahmin edin ne olmuş? Kafeste artık altmışdört bin fare yaşamıyor, yalnızca otuziki bin fare var. Mucize değil - sadece ekoloji yasaları göstergesi. Besinde azalma nüfusta azalmayı getirir. Her zamanki gibi, Semper et

unique. Kıtlık ve isyanla ilgisi yok. Sadece beslenen nüfusun besin miktarına karşı gösterdiği doğal tepki.

İtirazlar

İnsanların bu düşünceleri ne kadar etkileyici buldukları karşısında şaşırıyorum. Bu konuda bir tehdit hissediyor, sinirleniyorlar. Yaşamlarının köklerine saldırdığımı düşünüyorlar. Uygar yaşamın kutsallığını sorguladığımı düşünüyorlar. Bir şekilde, insan yaşamının kutsallığını sorguladığımı düşünüyorlar.

İnsanların bu konuda bazı karşı çıkış noktalarını yanıtlamak isterim. Bu düşüncelerinizi iletmenizi engellemek için değil, bunları kimseyi sınırlendirmeden kendime olabildiğince kaba bir şekilde ifade edebileceğim için yapıyorum.

İlk olarak insanların fare olmadığını söyleyen en genel karşı çıkışla başlayacağım. Bu elbette ki özellikle birey anlamında kesinlikle doğru. İnsan olarak her birimiz farenin yapamayacağı üreme kararını verme niteliğine sahibiz. Yine de söz ettiğim ekolojik yasalara göre topluluk olarak biyolojik nüfus davranışlarımız diğer türlerden farklılık göstermiyor. Buna başka bir korunma olarak da ekolojik yasaya on bin yıllık bağımlılığı kanıtlayan durumu ortaya koyuyorum: Besin miktarında artış, tüm türler için nüfus artışını destekler.

Böyle olmak zorunda olmadığı söylendi. Besin miktarını arttırırken nüfus artışını azaltmanın mümkün olabileceği söylendi. Bu özellikle doğum kontrol avukatlarının verdiği bir tepkidir. Bu, üçüncü dünya ülkelerindeki hızla gelişen tarım tekniklerini gözardı eden iyi organize toplulukların söylemidir. Gelişmemiş ülkelere teknoloji verip nüfuslarını arttırmak ve bir yandan da doğum kontrol yöntemlerini - gelişmiş ülkeler için bile bu yöntemlerin tam olarak işlemediğini iyi bildikleri halde! - öğretmek istiyorlar. Besin miktarını arttırmaya devam ederek doğum kontrolü ile nüfus artışına son verebilecekleri konusunda son derece eminler. Bu ekolojinin ABC'sinin B'sini inkar anlamına gelir.

Tarih - sadece otuz yıllık değil, on bin yıllık tarih - bunu asla desteklemiyor. Aksine tarih, ekolojik öğretileri destekliyor.

Açıkça durum bireysel seviyede farklıdır. Yaşlı Mac Donald amca, tarlasında besin üretimini attırabilir ve ailesinde nüfus artışını da sıfır seviyede tutabilir, ama bu kesinlikle hikayenin sonu değildir. Çiftliğinde gerçekleştirdiği bu fazla besinle ne yapacak? Gaz döküp yakacak mı? Öyleyse gerçekten fazla besin üretmiş sayılmaz. Satacak mı? Büyük olasılıkla bu besinle yapacağı şey budur ve satarsa yıllık tarım artışı, global nüfus artışına hizmet edecektir.

Çoğu zaman, besin üretimi artışını durdursak bile nüfus artışının devam edeceği ifade edildi. Bu ekolojinin ABC'sinin hem A hem B'sinin reddini temsil eder. Ekolojinin ABC'sinin A'sı, bizim besin olduğumuzdur. Besiniz çünkü yediklerimiz biziz ve yediğimiz

de besindir. Açık ifade etmek gerekirse, her birimiz besinden meydana geldik.

İnsanlar bana besin artışı olmasa da nüfus artışı olacağını söylediğinde onlara bu yeni nüfus için besin üretilmez ise, yeni nüfusun "ne"den oluşacağını sorarım. Şunu söylemem gerekir "Lütfen bana bu insanlardan birkaçını getirin, çünkü besinden meydana gelmedilerse "ne"den meydana geldiklerini bilmek isterim. Ayışığı veya Gökkuşacağı mı? Toz veya yıldız ışığı ya da melek nefesi mi? Ne?

Hemen her zaman biri çıkıp bana besini çok olan kuzey Amerika'da nüfus artışının, besini az olan güneye göre daha düşük olduğunun bilincinde olup olmadığını sorarlar. Bu soru, daha fazla besin, daha hızlı artış olan ekoloji yasası konusu olmadığını kanıtlamak için sorulur. Ama ekolojinin öngördüğü bu değildir. Tekrar ediyorum: Ekolojik yasa, besin kaynağı bol olan yerlerde besinin az olduğu yerlere oranla artışın hızlı olacağını öngörmez. Ekolojinin öngördüğü, besin arttıkça nüfusun artacağıdır. Kuzeyde her yıl besin artar ve nüfus da artar. Güneyde her yıl besin artar ve nüfus da artar.

Bu düşünceye karşılık olarak güneyde daha fazla besin olmadığı halde nüfusun inanılmaz boyutta arttığı söylenir. Buna verilecek tek yanıttım, bu sözler doğru ise, mucizevi bir şekilde yaşadığımızdır. Öyleyse bu insanlar besinden meydana gelmiyor, çünkü bu mantığa göre onlar için besin mevcut değil. Havadan ya da çamurdan meydana gelmiş olmalılar. Ancak dediğim gibi bu insanlar da bizim gibi kan ve kemikten meydana gelmişlerse, "bu gördüğünüz şey nedir?" diye sorarım (Burada B kolunu kavramıştı). Bu et ve kanı hiçbir şeyden var edebileceğinizi mi sanıyorsunuz? Hayır. Et ve kanın varlığı, bu insanların besinden meydana geldiklerinin kanıtıdır. E bu yıl burada daha fazla insan varsa bu, burada daha fazla besinin olduğunun da kanıtıdır.

Ve elbette açlık çeken milyonlarla ilgilenmem gerekir. Bu açlık çeken kesii doyurmak için daha fazla besin üretmemiz gerekmez mi? Burada anlaşılması gereken iki nokta var. İlki, her yıl ürettiğimiz fazla besinin açlık çeken milyonları doyurmaya gitmediğidir. 1995'te gitmedi, 1922'de gitmedi, 1993'te gitmedi ve bu yıl da gitmeyecek. Peki nereye gitti? Nüfus artışımızı sağlayan yakıta gitti.

Bu ilkiydi. İkincisi ise, dünya açlığıyla ilgilenen herkes konunun besin yetersizliği olmadığını bilir. Besin üretimini arttırmak sorunu çözmez, çünkü sorun bu değildir. Besin artışı sadece nüfus artışı sağlar.

O zaman insanlar, "Tarım tabanımız çoktan parçalandı, bunu anlamıyor musunuz?" diye sorarlar. "Her yıl milyonlarca ton ürün elimine ediyoruz. Deniz bile eskisi kadar besin sağlamıyor. Yine de nüfus artışı sürüyor." Bu karşı çıkışın ana noktası son cümle ile ifade edilmiştir: Besin üretim kapasitemiz azalırken nüfus artmaya devam ediyor. Bu besin ve

nüfus arasında bağlantı olmadığını kanıtlayacak bir gerçeklik değildir. Korkarım bunun ancak sihirle ortaya çıkacağını bir kez daha söylemek durumundayım. Besin olmadan nüfus artışı, yakıt olmadan ateşin devam edemeyeceği gibi devam edemez. Nüfus artışımızın devam etmesi gerçeği, besin artışının kanıtıdır. Metal veya gölgeden meydana gelen insanlar görülmedikçe, bu gerçeklik değişmez.

Kimse bana spesifik olarak doğum kontrolüne niçin karşı olduğumu sormadı, ancak bunu da yanıtlayacağım. Doğum kontrolüne karşı zayıf bir çözüm stratejisi haricinde bir önerim yok. Kriz yönetiminde kural, "Sonuçları değil, sonuçları oluşturan nedenleri kontrol etmeyi amaçla"dır. Bu nedenle uçağa binmeden önce hava alanında güvenlikten geçersiniz. Sonuçları kontrol etmek istemezler. Nedenleri kontrol etmek isterler. Doğum kontrolü, sonuçları hedef alan bir stratejidir. Besin üretimi kontrolü nedenleri hedef alır.

Bunu daha iyi düşünmeniz gerekir.

Soru ve Yanıtlar

(Tüm sorular B tarafından Almanca bileyen dinleyiciler için özetlenmiştir.)

S: Bir açıklamanızda artan nüfusa yer açmak için kafes sınırlarının genişletiliğini vurgulamıştınız. Bence bu, açıklamayı geçersiz kılar, çünkü bizim sınırlarımızı genişletme gibi bir alternatifimiz söz konusu değil.

Y: Onaltıncı yüzyıl başlarında Avrupa uluslarının yaptığı tam olarak kafeslerinin duvarlarını genişletmekti. - Yeni Dünya'ya, Avustralya'ya, Melanezya ve Afrika'ya açıldılar.

S: Yüzyıl önce aynı öngörülerini savunan Thomas Malthus'un düşüncelerini nasıl geliştirdiğinizi anlamakta zorlanıyorum.

Y: Malthus modeli totaliter tarımın engellenemez başarısızlığı ile ilgiliydi. Benim uyarım ise süregelen başarısı.

S: Nüfus artışı modelleriniz yaşam standartları ile nüfus artışı arasındaki bağlantıyı dikkate almıyor. Yüksek yaşam standardına sahip ülkelerde nüfus artış oranı sıfır, hatta sıfırın altında seyrediyor (Almanya'da olduğu gibi), asıl büyük artış olan bölgeler, yaşam standardı düşük olan ülkelerdir. Bu besin artışı ile nüfus artışının bağlantılı olması gerekmediğini göstermiyor mu?

Y: Savunduğunuz fikirler bütün endüstrisinin hoşuna giden tarzda fikirler. "En yakın arkadaşarımdan biri ömrü boyunca tek bir sigara bile içmedi ve sigara içenler arasında büyümedi ve çalışmadı, ancak akciğer kanserine yakalanıp otuzyediy yaşında öldü. Öte yandan babam onyediy yaşından beri günde iki paket sigara içiyor ve altmışüç yaşında hala son derece formda. Bu, sigaranın kanserle doğrudan bağlantılı olması gerekmediği anlamına gelir."

Nüfusumuz bütün olarak oldukça arttığında - ülke yerine global bazda - bu bilgi kuşku götürmez bir gerçektir, bu nedenle Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda stok olmadan yaşanması durumunda kırk yıl içinde bu gezegende oniki milyar civarında olacağız.

S: Yaşam standartlarının artmasıyla nüfus artışının engellenebileceğini gözardı ediyorsunuz.

Y: Beş yüzyıl önce Yeni Dünya'da yerli olmayan kişi sayısı sıfırdı. Şimdi ise üçyüz milyon. Bu büyüme, düşük yaşam standartlarının bir sonucu değildir. Bunlar burada üzerinde sıklıkla durduğum nedenlerin sonucudur.

S: Çiftçiler, sizin belirttiğiniz gibi, öncelikle artan nüfus için besin üretmiyorlar. Bu yanıtlamak zorunda kaldıkları bir talep değil. Çiftçiler daha ziyade kimseyi beslemeyen kahve, pamuk ve tütün gibi ürünler ekliyorlar.

Y: O zaman artan nüfusumuzu besleyen besinler nereden geliyor? Çiftçiler tarafından üretilmiyorsa kim üretiyor? Bu tartışılmayacak kadar basit bir biyolojik gerçekliktir: Eğer nüfusta yüz milyon kişi eklenmişse, bu insanlar da besinden meydana gelmiştir.

S: Karl Marx'a göre her kültürün nüfusu, kendi yaşam zorluklarıyla belirlenir. Örneğin toplayıcı insanlar yaşam tarzlarını sürdürmek için küçük bir nüfusa sahip olmalı. Yaşam tarzlarının bazı özelliklerinden vazgeçerek daha fazla nüfusu besleyebilirlerdi. Başka bir deyişle yaşam tarzları onları bazı sınırlamalara zorluyor. Bizim yaşam tarzımızı da bize bazı sınırlamalar koyuyor.

Y: Anlıyorum. Bu arada besin üretiminin bununla hiç ilgisi yok mu?

S: Bildiğim kadarıyla besin üretiminin bu konuyla hiç ilgisi yok.

Y: Burada sadece biyolojik bilimin olayı farklı değerlendirdiğini iletebilirim.

S: Bana artan nüfusumuz için hiçbir şey yapamazmışız gibi görünüyor. Sistemin kendisi buna çözüm üretecektir.

Y: Parçalanarak demek istiyorsunuz. Evet kesinlikle doğru. Yaşadığınız binanın yanlış inşa edildiğini ve kısa sürede yıkılacağını bilseydiniz, kesinlikle sistemi kendi başının çaresine bakmaya bırakma özgürlüğüne sahip olabilirdiniz. Ancak çocuklarınız bu binada yaşıyor ve bina sonunda yıkılıyor ise, onlar bu konuda sizin çözümünüzü başarılı bulmayabilirlerdi.

Büyük Anımsama

İnsanların fiziksel sınırlarını veya kırılganlıklarını görmezden gelmelerinin sağlayan melek tozu veya PCP olarak adlandırılan bir uyuşturucu vardır. Bu uyuşturucunun etkisi altında İnsanlar, beden sınırlamaları ötesinde gibi algılanan faaliyetlere deli gibi dalar ve bu yüzden kemikleri kırılır, derileri sıyrılır ve kendilerini yok edilemez görürler ve tüm zararların farkına, ancak uyuşturucunun etkisi geçtiğinde varırlar.

Kültürümüzün bizim biyolojik sınırlarımızı ve kırılganlığımızı görmemizi engelleyecek, kendine özgü bir melek tozu bulunmaktadır. Bu tozun etkisiyle, sadece kendi türlerimiz için değil diğer tüm türler için de zararlı olacak, biyolojik sınırlarımız ötesinde faaliyetlere delicesine dalıp, farkında olmadan kendimizi yok edilemez sanarak, kemiklerimiz kırıldı ve derilerimiz yüzüldü. Ancak şimdi, uyuşturucunun etkisini kaybetmeye başlamasıyla bir bağımlının geçirdiği çılgınlık nöbetinde olduğu gibi, başımıza gelenleri görebiliyoruz. Bu gerçekleri görürken bile deliliğimizin nedenini uyuşturucu olarak kabul etmediğimiz için, uyuşturucu almaya devam ediyoruz.

Söz ettiğim uyuşturucu Büyük unutuştur. Melek tozunun kullanıcılara kan ve etten yaratıldıklarını unutturması gibi, Büyük Unutuş da bizim biyolojik türler topluluğuna bir biyolojik tür olduğumuzu ve bu gezegende yaşamı şekillendiren güçlerin dışında kalamayacağımızı unutturuyor. Büyük Unutuş bize hiçbir tür için çalışamayacağımız ve hiçbir türün de bizim için çalışamayacağı gerçeğini unutturuyor. Melek tozunun insanları normalde yapmayacakları zararlı şeylere cesaretlendirmesi gibi, Büyük Unutuş da bizi her tür için felaketle sonuçlanacak faaliyetler yapmaya cesaretlendiriyor.

İnsan türü için kurtarılanın artık çok geç olduğunu düşünen bir sürü insan var. Bunları hemen hemen her gün duyuyorum ve kalbim onlar için üzüntü duyuyor. Umutsuzluklarını anlıyorum, çünkü uyuşturucunun insan doğasına verdiği zarar gibi, yanlış düşünüyorlar. Oysa uyuşturucu almayı durdurup çocuklarımıza da uyuşturucu vermeyi bırakabileceğimiz bir zaman var. Büyük anımsamaya başlayacak zamanımız var.

Kabile Yaşamının Silinmesi

Büyük Unutuştan birkaç bin yıl önce, kültürümüz insanları ortaya çıkmadan, gezegenimizin boş olduğu saplantısını beslediğini ifade etmiştim. Bu saplantının doğal sonucu olarak kültürümüz insanların bu dünyadaki orijinal ve tek insanlık olmadığı, aynı zamanda bu dünyada Tanrı'nın tüm insanlar için düşündüğü tek kültür olduğu anlaşılmıştır. Bugün Doğu ve Batı'da bu yanılıklar küresel olarak insanlık tarihinin bu kültürü desteklemeyen gerçek hikâyesine karşın devam ediyor.

Kültürümüzün kurucu düşünürleri hikâyeyi yeniden inşa ettiklerinde, insan dünyada uygarlık içgüdüleriyle doğal olarak deneyimsiz doğmuştu. Kısa sürede ortak yaşamın yararlarını fark ederek uygarlık kavramını algıladılar. Çiftçilerden oluşan köyler kasabalara, kasabalar kentlere, kentler krallıklara dönüştü. Hepsi açık ve netti, ancak geçiş bu kadar rahat olmadı. Çünkü henüz anahtar konumundaki sosyal enstrüman keşfedilmemişti, ki bu da “yasa”ydı. Yasa kavramı bilincinde olmayan eski kent insanları suç, kargaşa ve adaletsizlik içinde kıvranıyorlardı. Yasa, yaşamsal önemi olan bir keşifti ve sosyal gelişme bu nedenle bekleyebilirdi (tıpkı okyanus akıntısının usturlabında keşfini beklemesi gerektiği gibi).

Yasaların okur-yazarlıktan çok önce var olduğunu düşünebilirsiniz, ancak durum böyle değildi. Yasalar var olsaydı, ilk yazıtla kesinlikle bu kurallardan söz ederdi, ancak yazıtlarda böyle kurallara rastlanmamıştır. Gerçekte ilk yasalara Hammurabi zamanında, sadece İÖ 2100 yılında rastlanmaktadır.

Kabaca belirtmek gerekirse, kültür kurucu düşünürler böyle farz ettiler ve kültürümüzün algılanışı da sosyal düşünceyle sarmalanmış biçimde oluştu. Günümüzde bile eğitim sisteminde bu yanılığ sürmektedir. O anlatılanların gerçeğe yakınlığı, ancak çocuklara anlatılan masallar kadardır.

Şimdi Büyük Unutuşun gözlerimizi kapatan lenslerini çıkartalım ve dünyada onbin yıl önce gerçekte neler olduğuna bir göz atalım. Homo sapiens üyeleri, doğdukları Afrika'dan çıkarak yüz bin yılı aşkın bir süre içinde tüm dünyaya dağılmıştı. Söz ettiğim zaman dilimi on bin yıl öncesi Yakındoğu, Avrupa, Asya, Avustralya ve Yeni Dünya'nın modern insanlarla yirmi bin yıldır dolu olduğu bir zaman dilimidir. Boş olmaktan çok öte, Yakındoğu nüfusun en yoğun olduğu bölgelerdendi ki, bu yoğunluk o zaman dünyanın her yerinde olduğu gibi – ve zamanımızda da yaşayabildikleri ölçüde – daha çok kabile insanlarından oluşmaktaydı.

Öyleyse peri masalından iki adım uzaklaşabildik. Kültürümüz kurucuları boş bir dünyada yaşayan birçok kabile insanı arasında, bir başka kabile insanıydılar ve hiçbiri kabile kültürü

yeni değildi. Bunlar kültürün çok çok eski sahipleriydi yani hiçbiri yasa kavramına uzak değillerdi. Antropoloji tarihinde tek bir kez bile tamamlanmış bir yasası olmayan bir kabileye rastlanmamıştır ki bu da kabilenin yaşam biçimini oluşturur.

O dönemde yaşamış kabilelerin adlarını asla bilemeyeceğiz. Bizim kabilenin adı da aynı şekilde bilinemez. Takipçileri “Alanlar” olarak bilindiği için, onlara ad bunu ifade eden bir ad vereceğim. Onları ”Al”lar olarak adlandıracağım. Bunu başlangıç olarak size benim kendi hikâyemi anlatacağım, bu elbette ki kesin bir tarih olarak görülemez, ama yine de Büyük Unutuş nedeniyle öğretildiği gibi, komik bir peri masalı da olmayacağı kesin. Kesinlikle Al’lar gibi birçok insan bulunuyordu (bulunmasalar biz burada olmazdık!) ve bu insanlar kesinlikle diğer kabile insanlarıyla çevrelenmiş kabile insanlarıydı. Diğerlerini, Bal, Çal, Dal ve sırasıyla ilerleyip Nal insanları olarak adlandırıyorum.

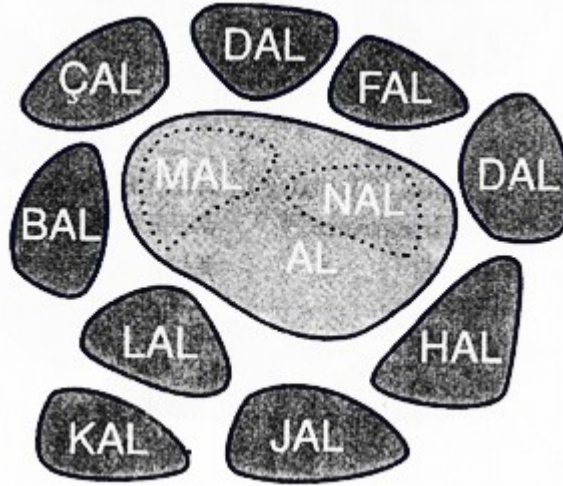

Bu şema kabile yaşamının iki hayati önemini göstermektedir. İlki, her bir kabilenin koyu renk fonu, o kabilenin adını ön plana çıkarmaktadır. Bunun anlamı her bir kabilenin kendi yasa ve geleneklerine bağlı teklik ve yoğunluğu olmasıdır. Onları kelimesi kelimesine ayrıştırmanın başka bir yolu yoktur. Al’ların yasa ve gelenekleri onları kabile olarak farklılaştırır. Bal’ların yasa ve gelenekleri onları kabile olarak farklılaştırır. Çal’ların yasa ve gelenekleri onları kabile olarak farklılaştırır ve böyle devam eder. İkincisi olarak, her bir kabilenin çevresindeki sağlam sınır, kabileler arasındaki kültürel sınırların aşılabilir olmadığını göstergesidir. Bal kabilesinin üyesi bir gün kalkıp da Hal kabilesi üyesi olmaya karar veremez. Bu tür bir şey dünyanın her yerindeki kabile insanları için düşünülemez bir şeydir.

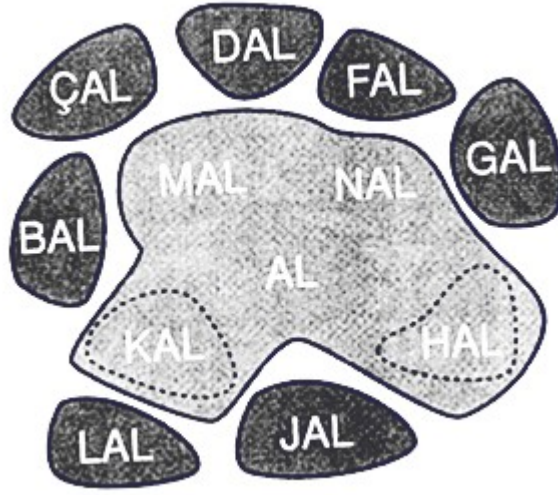
Muhtemelen bu zaman diliminde bazı kabileler tarımcı, bazıları avcı-toplayıcılardı. İki farklı yaşam biçimini yan yana görmek hiç de olmayacak bir şey değil. Her şekilde, Al’ların

(bizim Alanlar olarak adlandırdığımız yaşam biçimi kurucu kabilelerinin) tarımcı olduğunu biliyoruz, ancak tarımı onların icat ettiğini düşünmek için bir nedenimiz yok. Onların icadı yeni bir tarım biçimi olan totaliter biçimdi.

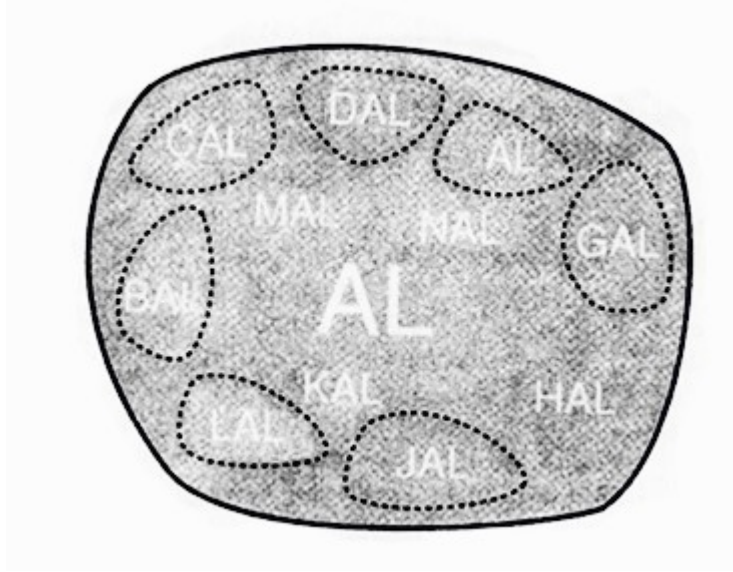
Ancak Al'ların muazzam yenilikleri sadece yeni bir tarım biçimi değildi. Al'lar herkesin onlar gibi yaşaması gerektiğine dair kayda değer ve öncesi olmayan bir fikre kapıldılar. Bunun onları ne kadar farklı kıldığını abartmak mümkün değil. Tarihte, komşularını, dinlerini değiştirmeye zorlayan başka bir kabile adı veremem. Kesinlikle tarihte hiçbir kabile, komşularını kendi yaşam biçimine adapte etme amacı gütmemiştir – ve aynı amacı güden hiçbir medeni insan da bilmiyorum. Örneğin Maya, Aztek uygarlıklarının, fethettilikleri de dâhil olmak üzere etraflarındaki insanlara yaşam biçimlerini dayatmak gibi bir amaçları yoktu. Bu anlamda Al'lar kesinlikle devrimcilerdi. Etkileme, ikna ya da zor kullanarak Al devrimi, komşularını kapsamaya başladı.

Ortak bir kültürü adapte ederek Al'lar, Mal'lar ve Nal'lar, onları birbirlerinden farklı hale getiren bazı özelliklerini kaybettiler. Bu nedenle bu iç kabilenin fonu biraz grileşti. Al'ların yasa ve gelenekleri Mal veya Nal'lara çok fazla bir anlam ifade etmiyordu. Mal'ların yasa ve gelenekleri de Al veya Nal'lara pek fazla bir şey ifade etmiyordu. Nal'ların yasa ve gelenekleri de aynı şekilde, Al veya Mal'lara pek fazla bir şey ifade etmiyordu. Artık ortak bir yaşam biçimini paylaştıkları için aralarındaki kültürel sınırlar kaybolmaya başladı. Artık birini diğerinden ayırmak pek kolay değil. Mal veya Nal olmak eskisi kadar önemli değil. Şimdi önemli olan al'larla bağlantıları olması. Burada anımsanması gereken önemli nokta, bağıllık sonrasında Al'ların yasa ve geleneklerinin de eskisi gibi kalmadığıdır. Mal ve Nal'lar Al olmadılar. Sadece Mal ve Nal olmaya geniş anlamda son verdiler.

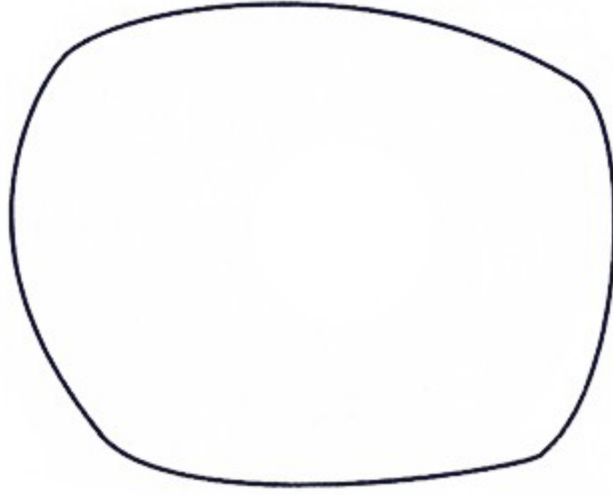

İşlem devam ediyor. Her bir kabilenin yasa ve gelenekleri zamanla kaybolmaya başlıyor. Artık Mal ve Nal neredeyse görsel kabile kimliklerini kaybettiler ve hal ve Kal'lar yakında onlara katılacaklar.

Böylece, bir düzine orijinal kabile, tek bir çiftçilik topluluğuna dönüştü. Kabile yasa ve gelenekleri yok olduğu için kabile kimlikleri görülemez durumda. Al'lardan birinin Hal'lar arasında yaşaması Belçikalı birinin Fransa'da ya da New Yorklu birinin San Francisco'da yaşaması kadar kolaylaştı.

Şimdi bu çiftçi topluluğunda devlet, yarasını ortaya koymaya hazırız.

Kültürümüz kurucu düşünürleri, kültürümüzün boş bir yasa dünyasında doğduğunu hayal ettiler. Bu çizimlerin gösterdiği gibi, kültürümüz tam olarak yasa dolu bir dünyada doğmuş, sonra onu yok etmeye, terk etmeye çalışmıştır (en azından başlangıçta). Orijinal Al'ların yasaları bile neredeyse kaybolmuştur.

Bu yeniden inşanın tamamen hayal ürünü olmadığını göz önünde bulundurmanızı istiyorum. Kültürümüzün Amerika, Avustralya, Afrika ya da başka bir yere yayılışını incerseniz, kabile yasalarının kaybını ve bunu takiben kabile kimliğinin kaybını göz ardı edemezsiniz.

Maruz Kalınmış Yasalar Doğası

Zaman geçip vakum alanı genişledikçe, bazı yeni yasa formlarının gerekliliği ortaya çıktı. Kabile yasaları yok olduğu için yeni yasalar icat etmeye başladık...

Topluluklara hitaben sıklıkla konuşma yapan birinin, akordunu tutturmuş sesler düzeninin ne zaman tamamlandığını ve dinleyicilerin ne zaman aynı anda aynı duygu yoğunluğuna ulaştığını hissetmeye başladığımızı söylediğim anda, işte bunu hissettim.

Bu elbette şaşırtıcı ve korkutucu bir fikir, yani yasaların icat edilmesi fikri ama bu, kabile yasaları için söylenmesi gereken sözdür. Kabile yasaları asla icat edilmiş yasalar değildir, her zaman alınmış yasalardır. Yasaları oluşturmak asla yaşayan bireylerin kurduğu komitelerin işi değil, sosyal gelişimin işidir. Şekillenmeleri, kuşların gagalarının şekillenmesi gibidir. Asla kabilenin neyin “doğru” ya da ”iyi” veya “adil” olduğu endişesini yansıtmaz, basit olarak bir tek o kabile için işe yararlar. Bir örnek daha açıklayıcı olacaktır.

Burada acil bir sorusu olan bir bayan görüyorum. Lütfen buyurun...

Evet. Soruyu aranızda duymayanlar olabilir diye tekrar ediyorum... Soru, kabile insanları arasında klitorisün sünnet edilmesi ile ilgili. Bunu inceledim ve bunu uygulayan tek bir dokunulmamış kabile insanına rastlamadım. Bu uygulama sadece Al kültürüne geçirilmiş olan kabilelerde, özellikle de İslami ölçütleri uygulamayı benimseyen kabilelerin Al kültürlerine geçişinde görülüyor. Klitoral sünnet Kuran’da kesinlikle yoktur. Ancak bazı bilgisizler açıkça bunun onaylanan ve oldukça dini bir iş olduğuna ikna olmuşlardır ki, bu uygulama sadece bu bölgelerde görülüyor. Gerçekler bunun kabile yaşamında var olmadığını kanıtlıyor. Bu uygulama yalnızca kabile kimliklerini, yasalarını ve geleneklerini terk eden ve artık Alanlar topluluğuna ait olma senegal ya da Mali gibi yerlerde görülüyor.

Tamam mı?

Şimdi size vereceğim örnek, “doğal olarak ortaya çıkan kabile yasaları’yla komitelerce icat edilen yasalar arasındaki farkı anlatıyor. İşte Avustralya Alawalıları zinayı şöyle cezalandırırlar:

Genç ve bekâr bir alawa erkeği olduğunuzu varsayalım. Kendinizi inanılmaz şekilde ikinci kuzeninizin karısı Gurtina’ya âşık buluyorsunuz ve onun da size ilgi duyduğunu biliyorsunuz. Kuzeniniz iyi biri ve özellikle de onu kırmak istemezsiniz, ama böyle şeyler olur: Siz ve karısı inanılmaz şekilde âşıksınız.

Bu aslında gerçekten son derece dokunaklı ve patetik. Aynı kampta yaşıyor, birbirinizi her gün görüyorsunuz. Birbirinize karşı inanılmaz bir çekim hissediyorsunuz. Gözlerinizde her

şeyi açıkça okuyor ama bir şey denemiyorsunuz. Denemek için ölüyorsunuz... Ama bildiğiniz şekilde harekete geçmenin kesinlikle bir bedeli var.

Her neyse... sonunda daha fazla engel olamıyorsunuz. Aşkın ateşi sizi yakıyor.

Bir gün kampın etrafında dolaşırken karşılaşıyorsunuz. Her zamanki gibi gözlerini kaçırıyor, ama siz kararlısınız. “Bu gece,” diye fısıldıyorsunuz, “çalıları geç ve nehrin diğer kıyısına gel.”

Bir an duraksıyor ama o da artık zamanın geldiğini biliyor. “Ay ışığı vaktinde mi?” diye soruyor. Onaylıyorsunuz ve hızla oradan uzaklaşıyor.

O gece bekleme yerine biraz daha erken gidiyorsunuz, elbette amacınız aşk ateşini, tutku yuvarını hazırlamak. Sonunda Gurtina size geliyor, ellerini tutuyor, sarılıyorsunuz... Ah!

Birkaç saat sonra zevkten yorgun, ufak ateşin önünde oturuyor ve sönmesini izliyorsunuz. Birbirinize bakıyorsunuz ve bu bakış tüm sevgi ve şefkatin fazlasını içeriyor. Tutkunuzu test ettiniz. Şimdi bakışlar aşkınızı test etme zamanı olduğunu söylüyor.

İç çekerek kampa dönüyorsunuz. Yüzleriniz dikkatle sır tutuyor. Sevinç, çocukluk ve saygısızlık olurdu. Utanç ise, aşkınızı inkâr anlamına gelirdi. Bunun yerine yüzündeki ifade daha çok kabullenme gibi. İkiniz de neler yaşayacağınızı biliyorsunuz ve yaşıyorsunuz da. Kampın bir ucunda erkekler sıraya dizilmiş şehvetle zıplıyorlar. Öte yanda kadınlar var, bekleyen.

Siz ve Gurtina tekrar bakışıyorsunuz – bu kez son derece kısa bir bakışma – ve sonra gazap dalgasına giriyorsunuz. Erkekler sizi yere seriyor; Taş, ok ve bumeranglar havada uçuşuyor. Ama orada durup saldırıları beklemiyor, ikiniz de, çığlıklara çığlıkla, taşlara taşla, oklara okla karşılık veriyor ve sonunda dövüşenlerin silahları tükenene kadar aşkınızla karşı koyuyorsunuz. Gurtina kan revan içinde kocasına dönüyor ve siz oradan ayrılıp nerede olursa olsun yaşamaya mahkûm ediliyorsunuz. Bir süre erkekler yorgun düşüyor, ancak tümüyle değil... bu yüzden yeniden canlandıklarında oyun tekrar başlayacak. Aşkınızın sınavı son bulmadı. Sonraki birkaç saat gerçek sınav olacak ve bu sınav sadece sizin kalbiniz ve kafanız için yapılacak. Hala bir şansınız olduğunu bildiğiniz halde, kampı terk ediyorsunuz...

Soru: Bu kadını gerçekten istiyor musunuz? Bu dünyadaki her şeyden çok istiyor musunuz? Hayır ise, en ufak bir kuşkunuz varsa... Birkaç hafta boyunca uzak kalmaya devam etmeniz gerekiyor. Döndüğünüzde erkeklerin kızgınlığı geçmiş olacak. Birkaç hafta sizinle alay edip

sonrasında her şeyi unutacaklar. Gurtina... Ah Gurtina, sizi olduğunuz gibi tanıyacak ödlele zampara, boş adam.. ve asla unutmayacak. Elbette bir de kuzenimize ödeyeceğiniz bedel var. Ama tüm bunlar katlanılabilir. Öte yandan diğere alternatif... Her gün kampın çevresinde görölmeyecek şekilde dolaşıyorsunuz. Ama kuşularınızın yok olduğunu biliyorsunuz. Karanlıkta kampa yaklaşıp zayıf biçimde korunan Gurtina'ya ulaşabileceğiniz bir yere varıyorsunuz.

Zayıf biçimde korunuyor, çünkü sizinle kaçmayı denemesi ve buna engel olmak amaçlanıyor! Bunun etkisini anlayabiliyor musunuz?

Gurtina kendi seçimini yapmakta özgür, tıpkı sizin korkunç seçimleriniz gibi. Siz koruma altında değilsiniz. Onun için geri gelerek esaretinizi kanıtlamanız gerekiyor. Onun size gelmek için cesaretini kanıtlamasına ihtiyacı yok. Gerçekte bunu yapamaz da. Koruma altında, anlıyor musunuz? Böylece onun için gelmezseniz, utanmayacak. Daha çok siz utanacaksınız.

Ancak bu sadece öykünün ilk kısmı. Gurtina da kendi seçimini yapacağı için, gardiyanlar aynı zamanda sizi de korumak için oradalar. Sizi gerçekten bu dünyadaki her şeyden çok istiyor mu? Eğer istemiyorsa, işaretiniz ona ulaştığında sadece umutsuzca omuz silmesi ve, "Görmüyor musun gelemem aşkım, sıkı koruma altındayım," der gibi bakması yeterli. Böylece korumaların olması bir bakıma sizin kendinize güveninizi sarsmadan reddedilmeni anlamına da geliyor. Gardiyanların varlığı onun bu macerayı tek kelime etmeden ve olabildiğince acısız ve bir anda bitirmesini sağlıyor.

Şimdi lütfen tüm bunların mantık çerçevesinde veya bilinçli biçimde gerçekleşmediğini not edin. Gurtina'nın etrafındaki gardiyanlar etkili değil. Söz ettiğim amaçlar için etkililer ve sadece o istiyorsa işaretinize uyup yanınıza gelmesini sağlamak için oradalar. Çünkü elbette Alawalılar, Gurtina sizi bu kadar çok istiyorsa kaçışını olanaksızlaştırmanın aptalca olacağını biliyorlar.

Sınav artık sona erdi. Siz ve o kararınızı verdiniz. Artık bedel ödenmeli. Kabile yaşamını rahatsız etmenin, çocukların gözünde evliliği basitleştirmenin bedeli. Ve bu bedel neredeyse ölüme eşdeğer bir bedel olan kabileden atılma, yaşam boyu dışlanma olarak şekillenecek.

İşaretinizle, Gurtina gardiyanların arasından sıyrılarak size katılıyor ve sonunda siz ikiniz sonsuza dek beraber olmak ve asla dönmemek üzere geceye karışyorsunuz. Artık ölülerin topraklarına doğru ilerliyorsunuz. Kabileden dışlanmış biri olarak artık herkes için ölü birisiniz ve bu sizin seçiminiz. Bu koca dünyada yalnız ve evsizsiniz. Artık sadece kabileden üstün tuttuğunuz "birbiriniz" varsınız. Artık sizin için birbirinizden başka arkadaşlık çeşidi

olmayacak: Arkadaş, anne, baba, teyze, dayı, kuzenler, yeğenler... Tüm bu insanlardan birbiriniz uğruna vazgeçtiniz.

Üstelik bunun bir cezalandırma değil, tamamen kendi verdiğiniz bir karar olduğunu da biliyorsunuz. Birlikte olup kabiledede yaşamınızı sürdürmeniz, dışlanmanızdan bile daha kötü, olanaksız bir şeydi. Gerçekte bu olay kabileyi dağıtabilirdi, çünkü çocuklar bir kez olgunluk için bir bedel ödenmediğini görürlerse, evlilik anlamsız bir komedi haline gelir ve kabile yaşamı ve aile kavramı dağılırdı.

Bu örnekte işe yarayan şey, kabile yasalarının tıkr tıkr çalışmasıdır. Sadece suç ve cezayı öngören ve icat edilenlerin aksine, kabile yasaları işe yarayan yasalardır. Herkesi içerdiği için işe yarar. Böylesine büyük bir aşk yaşayan bir kadın ve erkek, elbette birbirlerine ait olmalıdırlar, ancak kabilenin sağlığı için göz önünden ve zihinlerden sonsuza dek uzaklaşmaları gerekir. Kabile çocukları, aşk ve evliliğin – bizim “gelişmiş” insanlarımız için olduğu gibi – önemsiz olmadığını görürler. Eşin gururu için oç alınmış ve bundan sonra arkadaşları bir daha asla bu konuya değinmemişlerdir.

Ancak belki de hikâyenin bu noktasında bir sorunuz vardır: Niçin âşıklar o gece kampa dönsünler?

Bu kesinlikle yasanın merkez noktasıdır. Bu olmadan yasa asla işe yaramazdı. Düşünün ki birlikte olduğunuz geceden sonra Gurtina'ya, “Ah, niçin beraber olmak için bir gün daha bekleyelim ki... Hadi şimdi kaçalım,” deseydiniz ne düşünürdü? Şöyle derdi, “Tanrım başıma neler açtım ben? Bu ne biçim bir adam? Korkak belli ki... Diğerlerinin karşısına çıkıp boy göstererek her şeye hazır olduğunu söylemek yerine kaçmayı öneriyor!”

Ve eğer ilk öneriyi o getirseydi, bu kez siz onun için aynı şeyleri düşünürdünüz. Bu nedenle ikiniz beraber geri dönmelisiniz.

Bu işlemin her bir parçası yasadır ve her bir oyuncu da yasanın uygulayıcısıdır. Bu insanlar için yasa ve ayrı kâğıtlarda yazılı olan kurallar değildir. Yasa yaşamlarının dokumasında yer alır. Bu Alawa'yı Alawa yapan ve zina için işe yarayan ve kendi farklı yöntemleri olan diğerlerinden onu ayıran şeydir.

İnsanların yaşamsı için tek bir doğru yol olmadığını söylenememesi, sadece tarihin yarıttığı en öldürücü ve yıkıcı kültür saplantısıdır.

Eminim ki hepiniz zina yasasının herhangi bir komite tarafından icat edilemeyeceğinin farkındasınız. Bu doğaçlama veya icat değil ve olmadığı için Alawa'da etkili. Onlar asla

benim bu gece burada yaptığım gibi bu konuyu incelemeye gerek duymamış olabilirler ancak bunun hiç önemi yoktur. Alawa yasalarına, incelendiğinde uygun görüldüğü için uymuyorlar. Buna, Alawa oldukları ve yasayı reddetmekle kimliklerini reddetmiş olacakları ve tabii ki kabilesiz kalacakları için uyuyorlar.

Kabilesizlerin Dünyası

Şimdi umarım size alıcı devriminin, “kabilesizleşme”nin – kabile yasalarının, geleneklerinin ve kimliğinin kaybı anlamında – bir parçası olmak için ödenen bedel ile ilgili biraz fikir verebildim. Eski dünyanın kabilesizleştirilmesi (Yakıdoğu, Uzakdoğu ev Avrupa’yı kastediyorum), ilk tarihi kayıtlardan binlerce yıl önce oluştuğu için, Büyük unutuşun bir parçası haline geldi ve bu nedenle kültürümüz kurucu düşünürler için düşünülemez oldu. Düşünürken bu konuyu yeniden yapılandırdıkları için ilk insanlar, topraksız çiftçiler, kasabasız kasabalılar, kentsiz kentliler sadece “erken kentleşme” kurbanıydılar. Kabile insanlarından oluşan bir dünyanın kabilesizleştirilmesini, hatta daha da ötesi bunun ne anlama geldiğini bile algılayamazlardır. Geçmişe baktıklarında uygarlık kuran insanlar, uygarlığa daha o dönemde yönelmiş insanlar gördüler. Geçmişe Büyük Unutuşun etkisi altında kalmadan baktığımızda, çok farklı bir şey görüyoruz: İnsanlar yanlışlıkla veya kazara, ama sistematik olarak yüksek başarılı bir yaşam tarzının izin bırakmamak istiyorlar.

Bazen insanlar beni kabile hayatına âşık olmakla suçlarlar. Bunun göstergesi olarak da bana, “o kadar çok seviyorsan, niçin bizi rahat bırakıp gitmiyorsun?” diye sorarlar. Beni bu şekilde algılayanlar kesinlikle söylediklerimi yanlış anlıyorlar. Kabile yaşamı güzel veya sevebilir olduğu ya da “doğaya yakın olduğu” için değerli değil. Hatta “değerli” bile değil, çünkü kabile yaşamı “insanlar için doğal olan yaşama biçimidir.” Bu tıpkı, “kuşların göç etmesi iyidir; çünkü kuşlar için bu, doğal yaşam biçimidir,” ya da, “kış uykusu aylar için iyidir, çünkü bu aylar için doğal yaşam şeklidir,” demek gibi bir şey. Kabile yaşam tarzı denendiği ve işe yaradığı için önemlidir. Bu tarz, üç milyon yıl boyunca insanlar için işe yaramıştır. Kuş yuvalarının kuşlar için, örümcek ağlarının örümcekler için, toprağın solucanlar için, kuş uykusunun aylar için işe yaraması gibi, bu tarz da insanlar için işe yaramıştır. Bu onu sevebilir değil, ancak uygulanabilir kılar.

İnsanlar bana, “O kadar işe yarıyorsa niçin günümüzde geçerli değil?” diye sorarlar. Buna yanıtlım bu yaşam tarzının aslında günümüze kadar sürdüğü olacaktır. Kabile yaşamı işe yaramaya devam ediyor, ancak bir şeyin işe yarıyor olması kırılabilir, bozulabilir olmaması anlamına gelmez. Tavşan delikleri, kuş yuvaları, örümcek ağları yok edilip bozulabilirler, ancak bu işe yaradıkları gerçeğini değiştirmez. Kabile yaşamı da yok edilebilir ve gerçekte büyük ölçüde yok edilmiştir, ancak bu üç milyon yıldır ve bugün de her zaman olduğu gibi işe yaradığı gerçeğini değiştirmez.

Ayrıca kabile yaşamının işe yaraması gerçeği başka bir şeyin işe yaramayacağı anlamına gelmez. Sorun bizim özel, farklı tarzımızın işe yaramıyor olması – yaramadı ve asla yaramayacak. Tarzımız kendi yıkım tohumlarına sahip. Kökten biçimde istikrarsız. Ve ne yazık ki doğasının istikrarsızlığı fark edilene kadar da küresel boyutlara ulaştı.

Tarihte tek deneyimlenen yaşam biçiminin bizimkisi olmadığına farkına varmak önemlidir. Kuşların yuvaları ile yaşadıkları deneyim, kuş yuvası kavramının ortaya çıkışını ve hala gelişmeye devam etmesini sağlar. Solucanların toprağı delme deneyimleri yeraltı yollarının ortaya çıkmasını ve evrimini sürdürmesini sağlar. Örümceklerin ağ üzerinde deneyimleri ağların başlangıçta ortaya çıkmasını ve hala evrimini sürdürmesini sağlar. İnsan kültürünün hangi deneyimlerinin Eski dünya'da ortaya çıktığını bilemeyiz – hepsi alanların özelliklerini taşıyorlardı – ancak başka yerlerde yaşanan deneyimler konusunda oldukça bilgi sahibiyiz. Bu deneyimlerde etkileyici olan, bu kültürel çeşitliliklerin tıpkı türler arasındaki çeşitlilik gibi test ediliyor olması. İşe yarayan hayatta kalmış, işe yaramayan arkasında fosil kalıntılarını bırakarak yok olmuştur – sulama kanalları, yollar, kentler, tapınaklar, piramitler. İnsanlar her yerde kabile yaşam biçimine – avcı toplayıcı – alternatif yaşam biçimleri arayışında idiler. Tarım ve yerleşik yaşam gibi tarzlar deniyorlardı, ancak alternatif sundukları deneyimleri işe yaramadıysa vazgeçmeye hazırlardı. Bu sürekli bir biçimde tekrar etti ve büyük bir gizem olarak gözlemlendi.

Ormanlar, çöller arasında bu büyük kentleri kuran eski atalara ne oldu? Başka bir boyuta mı alındılar? Hayır, sadece vazgeçtiler. Sadece işe yarayacağına inandıkları başka bir şeye yöneldiler.

İşe Yaramazsa, Katlan...

Ve katlandılar ve acı çektiler.

İnsanları neyin kabile yaşamına bağlı kıldığını – ve günümüzde oldukları yerde bağlı kalmalarını sağlayan şeyi – bulmak zor değil. Kabile insanları acı konusunda paylarına düşeni çekmişlerdir, ancak kabile yaşamında herkes acı çekiyorsa kimse acı çekmez. Acıyı sadece bir sınıf veya bir grup insan yaşamaz. Aynı şekilde acı dışında yaşayan bir sınıf ya da grup olmaz. Bunun, gerçek olmayacak kadar mükemmel olduğunu düşünüyorsanız, araştırın. Kabile yaşamında yasa koyucu bulunmaz, şefler ve yaşlılar hemen hemen her zaman az bir miktar etki ederler. Yönetici sınıfa ya da zengin veya özellikli sınıfa eşdeğer bir şey yoktur. Çalışan sınıfa ya da fakir veya sıradan sınıfa eşdeğer bir kavram bulunmaz. Eğer bu ideal ise, üç milyon yıllık evrimsel biçimlendirme sonucunda niçin gerçekleşmesin? Doğal seçme yönteminin, kazları şimdi oldukları gibi evrimleştirilmesi sizi şaşırtmıyor. Doğal seçmenin filleri şimdi oldukları gibi evrimleştirilmesi sizi şaşırtmıyor. Doğal seçmenin yunusları şimdi oldukları gibi evrimleştirilmesi sizi şaşırtmıyor. O zaman doğal seçme yönteminin, bizi diğerleri için işe yarar şekilde evrimleştirilmesi niçin şaşırtmıyor?

Ve kültürümüz yaratıcılarının üç milyon yıl denenen bir yaşam biçimini izlemeyi uygun görüp en az onun kadar iyi bir tarzı hemen bulamamaları sizi niçin şaşırtmıyor? Gerçekten de yaptıklarımız tam bir mükemmeliyet arz ediyor: Üzerinde on bin yıldır çalışıyoruz ve hangi aşamadayız?

İlk kaybedilenler, kabile yaşamını başarılı kılan sosyal, ekonomik ve politik eşitlik kavramlarıydı. Devrimimizin başladığı anda yöneten ve yönetilen, zengin ve yoksul, güçlü ve güçsüz, efendi ve köleler arası ayrım işlemleri başladı. Acı çeken sınıf ortaya çıktı ve bu sınıf her zaman olduğu gibi çoğunluktu. Herkesin bildiği bir öyküyü tekrarlamayacağım. Kültürümüzü, çiftçi kasabalarında kabaca başladığı ve kral sınıfının aşırı lüks içinde yaşayıp çoğunluğun acı çektiği, tanrı-krallar döneminden yalnızca birkaç bin yıl ilerdeyiz.

Sonunda tarihsel döneme girdik. Büyük Unutuş tamamlanmıştı. Kabile yaşam biçimi binlerce yıl önce yok olmuştu.

Herkes bunun dünyanı doğası – ve insanın doğası – olduğunu düşündü. Dünyanın felaket bir yer olduğunu düşünmeye başladılar. Var olmanın felaket bir şey olduğunu düşünmeye başladılar. İnsanlarda kökten yanlış bir şeylerin olduğunu düşünmeye başladılar (ve kim onları suçlayabilir ki!) İnsan ırkının kötü kaderli olduğunu düşünmeye başladılar.

Bizi kurtarmak için birine ihtiyaç olduğunu düşünmeye başladılar.

Bu düşüncelerin hiçbirinin kabile yaşamından çıkmadığını – ya da çıkmasının mümkün olmadığını – görmeniz çok önemli. Bunlar şiddetli ıstıraplar ve boş hayatlar yaşayan insanlardan çıkmasını bekleyebileceğiniz düşünceler. İnsanları sığır gibi yaşatabilir, ancak iyi yaşadıklarını düşünmelerini sağlayamazsınız. Onları güçsüz bırakabilir, ancak hayalsiz bırakamazsınız. Acı çeken çoğunluklar acı çektiklerini biliyorlardı – en azından bir şeylerin umutsuzca yanlış gittiğini biliyorlardı. Bir şeylere ihtiyaçları olduğunun bilincindeydiler. Ve ihtiyaçları kurtarılma idi.

İnsan acısının temeli, nedenleri ve bitirilmesi dört bin yıl kadar önce başlayarak kültürümüzün ilk büyük entelektüel ve ruhsal uğraşı haline geldi. Sonraki üç bin yıllık kültürümüzde de ana din haline gelme kaderine sahip olan tüm bu dinlerin gelişimini yaşayacaktı – Hinduizm, Budizm, Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık ve her birinin insan acısının nedeni ve sonuçlandırılması, aşılması veya baş edilmesi için kendine özgü yaklaşımları vardı. Ancak hepsi tek bir merkezi vizyonda birleşiyordu: Sonsuz ölüm ve yaşama veya cennetteki Tanrı ile kutsal birleşme ile gelen kurtarılma düşüncesi, sağlık, enginlik, onur ya da şöhret gibi diğer tüm amaçların ötesinde insan yaşamının en büyük amacıydı ve her birimiz evrende bu amaçla yalnızdık. Nirvana, değer veya lütuf ya da affedilmenin satın alınabileceği hiçbir tapınma yoktur. Sizin için hiçbir eş, arkadaş ya da akrabanız, siz çaba göstermeden kurtarılmanızı sağlayamaz. Hiçbir şey değer olarak kurtarılmayla karşılaştırılmayacağı için, kurtarılma tamamen kişisel ve utançsız olarak yapabileceğiniz tek şeydir. Kurtarılmanız hiçbir şey – arkadaşlık, bağlılık, minnet, onu, kral, ülke, aile – için önceliğini kaybetmek durumunda değildir. Koca olasılıklar evreninde, kurtarılmanızın yerini hiçbir şey alamaz ve size başka bir öncelik vermeye çalışan herkes çok fazla şey istiyor olup kolaylıkla, hiç düşünmeden, bir özre bile ihtiyaç duyulmadan reddedilebilir.

B Mesih Düşmanı mıdır?

Şimdi sonunda çoğunuzun çözüm için bana getirdiği en zor sorunu konuşmaya hazırız. Tekrar tekrar bana, “Suçlayanlara nasıl karşılık vereceğimizi söyle. Senin bir Mesih Düşmanı olmadığını nasıl anlatacağımızı açıkla!” diyorsunuz.

Öncelikle Mesih Düşmanı'nın ne anlama geldiğini anlamamız gerekiyor. Konu ile ilgili tüm ciddi yorumcular Mesih Düşmanı'nın, kültürümüzün – adı karşılık olarak konulan İsa'nın çok öncesinde – dini efsanelerinde yer alan bir figüre sonradan verilen bir isim olduğunda hem fikirdir. Başka bir deyişle Mesih Düşmanı sadece İsa'nın antitezini temsil etmez. Tüm kurtarıcı dinlerimiz, kurtarma yolundan daha doğru bir yol buluş önderlik edecek birinin varlığından korkmuştur. Mesih bir yol bulup önderlik edecek birinin varlığından korkmuştur. Mesih Düşmanı sadece İsa'nın bir antitezi değil, aynı eşdeğerde Buda, elijah, Musa, Muhammed, Nanak, Joseph Smith, Marahaj Ji'nin, dünyadaki tüm kurtarıcıların antitezidir. Gerçekte anti-kurtarıcıdır.

Mesih Düşmanı efsanesi, küresel varlığının muzip bir denetimsizlik hali olacağına dair çılgın ve hatta komik bir kavrayışa sahiptir. Bu kurtarıcı dinlerimizin üyeleri hakkında ne kadar zayıf bir görüşe sahip olduklarını gösterir. Bizi böyle küçümser, şeytan, kötülük ve ahlaki çöküntü için yardım istediğimizi ve bize bu sözleri veren herkesi aptalca izleyeceğimizi düşünürler.

Artık size B'yi suçlayanlara nasıl karşılık vereceğinizi anlatacağım. Size “B Mesih Düşmanı” dediklerinde, “Ah hayır hayır, anlamıyorsun,” dersiniz hayran olunacak bir şey söylediğinizi düşünmeyin. Suçlayanlar anlıyorlar.

Size, “B Mesih Düşmanıdır?” sorusunu yönelttiklerinde, onlara söylemeniz gereken şudur: “Haklısın, kesinlikle haklısın. B dünyanın yaşayabilmesi için insanların kalbini sizden çalmaya çalışıyor. B dünyanın her yerindeki insan seslerini bir araya toplayarak, “Dünya yaşamalı, dünya yaşamalı! Biz sadece milyarlarca tür içinde bir türüz. Tanrılar bizleri örümcekleri veya ayıları ya da balinaları veya nilüferleri sevdiklerinden daha fazla sevmiyor. Büyük Unutuş devri bitti ve tüm yalanları ve hileleri arkada kaldı. Artık kim olduğumuzu anımsıyoruz. Akrabalarımız melekler ve güç değil. Akrabalarımız maymunlar, yılanlar, kartallar ve porsuklar. Büyük Unutuşta acı çektiğimiz körlük kalktı, artık insanın hastalıklı yaratıldığını düşünmüyoruz. Tanrıların, bize sıra geldiğinde işlerini savsakladıklarını düşünmüyoruz. Artık tüm evrende her şeyi mükemmel yaratıp sadece insanda başarısız olduklarını düşünmüyoruz. Büyük Unutuşta acı veren körleşmemiz geçti, artık bizden başka hiçbir şeyin önemi yok gibi yaşayamayız. Artık acı çekmenin tanrıların bizim için tasarladıkları bir şey olduğuna inanmıyoruz. Ölümün gerçek kaderimize tatlı bir geçiş olduğuna

inanmayız. Nirvananın boşluğundan müteessir olmuyoruz artık. Artık cennetin kral salonunda altın taçlar takmayı düşlemiyoruz,” şarkısını söyleyen tek bir sese çevirmeye çalışıyor.

Onlara şöyle deyin: “Kurtarılma yolundan saptığımı düşünmekte haklısın. Her zaman yapabileceğimizden korktuğun bu yoldan sapıyoruz. Ancak din nedeniyle, yani senin her zaman düşündüğün gibi günah veya ahlaki nedenlerle yapmıyoruz. Bir zamanlar dünyaya ait olduğumuzu ve bundan memnun olduğumuzu anımsadığımız için sapıyoruz. Sapıyoruz, ancak hep düşündüğün gibi ahlaksızlık ya da zayıflıktan değil. Binlerce yıllık düşüncende asla düşünemediğin dünya aşkı için sapıyoruz.”

İncil yazarı Aziz John, “Dünyayı veya dünyaya ait olanları sevmemeniz gerekir, çünkü dünyayı sevenler Tanrı sevgisine yabancı olanlardır,” diye yazmıştı. İki cümle sonra, “Çocuklar, son saatler elimizde! Mesih Düşmanı’nın geldiğini duydunuz. Tek değil ama birçok ve birçoğu aramızda olduğunda, son saatin geldiğini bileceksiniz,” diye yazmıştı.

John neden söz ettiğini biliyordu. Takipçilerini dünyayı sevenlere karşı uyarmakta haklıydı. Biz hala onun söz ettikleriyiz ve bu da son saat – ancak onlar için son saat bizim için değil! Günlerini yaşadılar ve bu o günlerin son saati.

Şimdi bizim günümüz başlıyor.